

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

ปฏิบัติงานวิชาการถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่น
ตัวอย่างในการจัดการเรื่องความปลอดภัยทาง
ถนน

โดย

จิตต์ปภัทสรร์ บัตรประโคน และคณะ

มิถุนายน 2551

รายงานผลการปฏิบัติงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นตัวอย่างในการ จัดการเรื่องความปลอดภัยทางถนน”

โดย นางสาวจิตต์ปภัสสร บัทรประโคนและคณะ
1 เมษายน-30 มิถุนายน 2551

สนับสนุนโดย
ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ศวปท.)
มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

โดยการสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ที่มา

ในปี 2546 รัฐบาลได้ประกาศให้ภารกิจด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีบทบาทในการป้องกันและดูแลปัญหาอุบัติเหตุทางถนนมากขึ้น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปลูกจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ และวางแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับชุมชน

จากการดำเนินงานของคณะทำงานสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในจังหวัดน่าน (สอจร.) โดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและลดอุบัติเหตุในระดับพื้นที่ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อลดปัญหาอุบัติเหตุในท้องถิ่นจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

ด้านสภาวิศวกร ในฐานะองค์กรวิชาชีพวิศวกรรมที่สำคัญของประเทศได้ผลักดันให้มีการดำเนินงานต่างๆ ออกมาเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าวแก่รัฐบาล โดยจัดทำโครงการ “ชุมชน ร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ขึ้น และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2547 ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในปี 2548 มีผู้ที่สนใจส่งผลงานเข้าร่วมประกวดรวมทั้งสิ้น 69 โครงการ จาก 35 จังหวัด ทั่วประเทศโดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐในการตรวจประเมินโครงการด้วย และในปี 2549 เป็นการจัดการประกวดผลงานในเรื่องการแก้ปัญหาความปลอดภัยทางถนน ที่ชุมชน/ท้องถิ่นได้ดำเนินการและสัมฤทธิ์ผลแล้ว เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงความปลอดภัย และส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกันในการคิดค้นหาทาง แก้ปัญหาในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความปลอดภัย ที่เกี่ยวกับวิศวกรรมจราจร

ประสบการณ์ของ อปท. และชุมชนเหล่านี้ จึงมีความสำคัญและน่าจะบันทึกไว้ เพื่อเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินงาน การจัดการ การพัฒนาแผนงาน มาตรการและกลไกด้านความปลอดภัยต่างๆ บทบาทของ อปท. ต่อความสำเร็จในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจร และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น-ชุมชนในการดำเนินงาน เพื่อนำมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป โดยเลือก อปท. และชุมชนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากโครงการ “ชุมชน ร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ของสภาวิศวกร ประจำปี 2549 ได้แก่

1. ประเภทชุมชน คือ โครงการ "ชุมชน ร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน" ปี 2549 ของชุมชนลาดใต้ อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

2. ประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล คือ โครงการป้องกันและ แก้ไขปัญหาอุบัติเหตุต่อเนื่อง ของอบต.ท่าสาย จ.เชียงราย

3.ประเภทเทศบาล คือ โครงการเทศบาลสร้างความปลอดภัย ให้ 80 พรรษา ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียนของอปท.และชุมชนในการจัดการเรื่องความปลอดภัยทางถนนจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน
2. เพื่อนำบทเรียนและประสบการณ์ของอปท.และชุมชนมาใช้ในการสนับสนุนข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ และขับเคลื่อนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

กรอบการทำงาน

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และข้อเสนอแนะสำหรับทิศทางการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรของ อปท. และภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 7 ข้อ ที่นำเสนอในเวทีสัมมนาระดับชาติเรื่องอุบัติเหตุจราจร ครั้งที่ 8 “ท้องถิ่น - ชุมชน - ถนนปลอดภัย ร่วมใจลดอุบัติเหตุ” ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 10-12 ตุลาคม 2550 ที่ผ่านมา จะนำมาใช้ในการกำหนดทิศทางการเก็บข้อมูลเบื้องต้นกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งบทเรียนและประสบการณ์ที่จะสนับสนุนข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างเพื่อการพัฒนาเรื่องการจัดการความปลอดภัยทางถนนของท้องถิ่น จังหวัด และประเทศซึ่งเหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิต และประโยชน์ของคนและชุมชน

ขั้นตอนการทำงาน

1. รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์เจาะลึกแกนนำกลุ่ม ประชาชนในชุมชน จากแหล่งข้อมูลที่กำหนดตามกลุ่มเป้าหมาย โดยติดต่อขอข้อมูลผ่านผู้ประสานงาน ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อของผู้ประสาน	หมายเหตุ
1.ชุมชนลาดใต้ อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ	นายสมบูรณ์ เงินลาด ชุมชนลาดใต้ เลขที่ 147 ซอยลาดใต้ ถนนโชคอวยชัย เขตเทศบาล ตำบลชุมชนลาดใต้ อำเภอหนองบัวแดง จ. ชัยภูมิ 36210	
2.อบต.ท่าสาย จ.เชียงราย	นายสมัย รัตนจันทร์ องค์กรบริหารส่วนตำบล ท่าสาย เลขที่ 377 หมู่ 5 ถนนเชียงราย - เทิง	

	ต.ท่าสาย อ.เมือง จ.เชียงใหม่	
3.เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์	นายภราดร เนตวงษ์ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เลขที่ 70/21 ถนนถีนานนท์ อ.เมือง จ. กาฬสินธุ์	

2.สังเคราะห์ เรียบเรียงและส่งรายงานการถอดบทเรียนและลงพื้นที่ โดยเขียนและนำเสนอในเชิง
สารคดีสอดแทรกวิชาการ อ่านได้เข้าใจง่ายและน่าติดตาม

ประเภทชุมชน

เรื่อง: ความร่วมใจที่‘ลาดใต้’ สู้ชุมชนปลอดภัยทางถนน

โครงการ “ชุมชน ร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ปี 2549 โดยชุมชนลาดใต้ อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

ถ้อยคำภาษาถิ่นที่เรียก “ทางโค้ง” ว่า “ทางงอ” เรียก “ทางตรง” ว่า “ทางซื่อๆ” อาจฟังดูตลก แปลกแปร่งหูคนเมืองกรุง ด้วยไม่คุ้นเคย เห็นเป็นเรื่องคนบ้านนอก ไม่มีความรู้ แต่การปรับปรุง และแปลงคำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายของชาวบ้าน นำไปสู่การปฏิบัติอย่างแข็งขันในการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักต่อการแก้ไขปัญหาและป้องกันอุบัติเหตุในชุมชนแห่งหนึ่ง ซึ่งวันนี้ได้รับเลือกให้เป็นชุมชนชนะเลิศตามโครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ของสภาวิศวกร ประจำปี 2549

“ไม่น่าเชื่อว่าหมู่บ้านเล็กๆ จะมีโอกาสไปยืนอยู่ระดับประเทศ” เสียงสมาชิกชาวชุมชนลาดใต้ ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ กล่าวถึงรางวัลนี้ด้วยความภาคภูมิใจ โดยมี**สมบรูณ์เงินลาด** ผู้ใหญ่บ้าน หรือ “ผู้ใหญ่สมบรูณ์” กล่าวสนับสนุนว่า “เราได้ทำสุดความสามารถแล้ว ถือว่าทุกสิ่งทำดีที่สุด”

ต้นทางแห่งงานเพื่อความปลอดภัย

ถ้ายรางวัล โส้รางวัล ประกาศนียบัตร และประกาศเกียรติคุณที่ตั้งเรียงรายบนแคร่ไม้หวัด สายตาสาธารณะ สะท้อนความร่วมมือร่วมใจของชุมชนลาดใต้ในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่างๆ รางวัลที่ได้รับจากการประกวดในโครงการทั้งระดับอำเภอ และระดับจังหวัดก็มีเป็นอันมาก อาทิ รางวัลการประกวดหมู่บ้านที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทองที่มีผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ประจำปี 2537 รางวัลชนะเลิศในการประกวดหมู่บ้าน ตามโครงการ “รักบ้านนาอยู่” รางวัลชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบล กระทั่งรางวัลชนะเลิศเลิศกระทอง งานประเพณีลอยกระทง ประจำปี 2550 และโดยเฉพาะรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชน โครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2549

ผู้ใหญสมบรูณ์เล่าย้อนหลังไปถึงจุดเริ่มต้นของการประกวดในโครงการนี้ ซึ่งในการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านในวันหนึ่งมีการแจ้งต่อที่ประชุมถึงการประกวด วิธีการ และขั้นตอนการส่งเข้าประกวด ขณะนั้นผู้ใหญสมบรูณ์เล็งเห็นว่า เป็นโครงการที่มีประโยชน์ น่าจะสร้างให้เกิดความ

ต้นตอเรื่องความปลอดภัย เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างความปลอดภัยทางถนนของชุมชน จึงนำข่าวนี้แจ้งแก่ลูกบ้านผ่านหอกระจายข่าว และได้นำเรื่องนี้เข้าเป็นวาระประชาคมหมู่บ้านในเวลาต่อมา

ผลจากการทำประชาคม ที่ประชุมมีมติเกินกึ่งหนึ่งให้เข้าร่วมโครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” หลังจากนั้นผู้ใหญ่สมบุรณ์รับผิดชอบในการเขียนใบสมัครโครงการฯ เขาค่อยเขียนอย่างบรรจงด้วยลายมือตัวเอง ตอบคำถามในใบสมัครแต่ละข้อดังนี้ (ภาพที่ 1 ใบสมัคร)

วิธีการดำเนินโครงการ: ทำประชาคมในหมู่บ้านชุมชน 138 ครัวเรือน ประชากรมี 628 คน ที่ประชาคมมีมติเกินครึ่งให้ร่วมโครงการมอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชนทำเอกสารเขียนใบสมัครร่วมโครงการเพื่อส่งเข้าประกวด ชาวบ้านร่วมรณรงค์ทำตามกฎจราจรลดอุบัติเหตุปลอดภัยทางถนน”

ระยะเวลาดำเนินการ: เริ่ม 1 ธ.ค.49 – 31 มี.ค.2550 เป็นกิจกรรมรณรงค์ นับแต่ 1 เม.ย. 2550 ตลอดไปถือปฏิบัติยั่งยืนตามกฎหมายชุมชนและกฎจราจร

สรุปผล: ส่งชุมชนร่วมโครงการเข้าประกวด พัฒนาบุคลากรในชุมชนปฏิบัติตามกฎจราจรแบบยั่งยืน เพื่อความปลอดภัยทางถนน และในชีวิตทรัพย์สิน

ประโยชน์ที่ได้รับ: ชีวิตทรัพย์สินของราษฎรในชุมชนปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ประชากรในชุมชนมีการพัฒนาขึ้น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรการใช้รถ ใช้ถนนแบบยั่งยืน

ลงท้ายที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้แก่ นายสมบุรณ์ เงินลาด ผู้ใหญ่บ้าน และนายบุญเรือน เพ็งพล ประธานกรรมการชุมชน โดยไม่รู้ว่าใบสมัครนั้นจะได้รับการพิจารณาหรือไม่ คำตอบจะน่าสนใจแค่ไหน และความเข้าใจของชาวบ้านจะตอบคำถามตรงตามความต้องการหรือเปล่า สรุปผลที่หมายถึงผลการดำเนินโครงการกลายเป็นผลของการประชุมประชาคมจะถูกต้อง ตรงใจเพียงใด

.....
กฎแห่งความสำเร็จ

การสร้างความตระหนัก จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุด้วยการจัดประกวด มอรางวัล และประกาศยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยสร้างความตื่นตัวแก่ชุมชนในการจัดการความปลอดภัย

.....

ปฏิบัติการเพื่อรักษาความปลอดภัย

หลังจากส่งใบสมัครไปแล้ว การดำเนินโครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” เริ่มขึ้น โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการจำนวน 10 คน เพื่อเป็นแกนหลักรับผิดชอบและดำเนินงานในด้านต่างๆ ภายในโครงการ ซึ่งได้กำหนดกิจกรรม รูปแบบ และวิธีการดำเนินการประกอบด้วย

1. ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพพร.) ให้มีหน้าที่ดูแล ตักเตือน แนะนำ บอกกล่าว เยาวชนภายในชุมชนในการขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีโก่ง รถไถนา รถสามล้อเครื่อง และการใช้ถนนเป็นประจำในเวลาเช้า – เย็น โดยเฉพาะช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ งานบุญประเพณี ให้รู้จักกฎกติกาจราจร เคารพและปฏิบัติตามกฎจราจร
2. สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยภูมิร่วมกับสำนักงานเทศบาลตำบลหนองบัวแดง จัดโครงการอบรมเยาวชน นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปปีละ 2 ครั้งเพื่อให้ความรู้ เรื่องกฎจราจร และการปฏิบัติตามกฎจราจร ซึ่งชุมชนลาดใต้ได้ส่งเยาวชนเข้าอบรมรุ่นละ 10 คน
3. ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการชุมชนประกาศประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว / วิทยุชุมชนทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ รณรงค์ลดอุบัติเหตุทางถนนในหมู่บ้าน ขอร้องหัวหน้าครัวเรือนทุกครอบครัว บอกกล่าวตักเตือนลูกหลานให้ระมัดระวังและประกาศทุกเดือนตามที่ถูกกำกับสถานีตำรวจภูธร อำเภอหนองบัวแดงได้แจ้งเรื่อง 3 ม. 2 ข. 1 ร. 3 ม. คือ 1. เมาไม่ขับ 2. สวมหมวกนิรภัย
3. มอเตอร์ไซด์สภาพมีครบ 2 ข. คือ 1. มีใบขับขี่ 2. คาดเข็มขัดนิรภัย 1 ร. คือ ไม่ขับรถเร็ว

4. การจัดทำป้ายจราจรที่ถนนสายหลัก สายใหญ่ สายสำคัญ จุดชุมชน หรือ สี่แยกใหญ่ของหมู่บ้าน ติดตั้งป้ายโครงการ ป้ายเตือน ป้ายแนะนำการใช้รถ ใช้ถนนประจำถนน และซอย (ถนน 4 สาย ซอย 8 ซอย) จำนวน 12 จุด
5. คณะกรรมการตั้งกฎเหล็กด้วยการประชาคมเห็นชอบจากราษฎรด้วยการออกเสียงใช้มติข้างมากในหมู่บ้าน ผู้ใดฝ่าฝืนปรับเป็นเงินสดตามโทษนั้น ๆ

กิจกรรมที่ปรากฏในแผนพบทำมืออันนี้ ไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชน ผู้ใหญ่สมบุรณ์บอกว่า บางเรื่องก็ทำกันอยู่แล้ว เพียงแต่ว่า ไม่ได้เป็นขั้นตอนอย่างเป็นทางการ คนที่ที่มีความใกล้ชิด เป็นญาติพี่น้องกัน จะทำอะไร มีอะไรก็คุยกัน เด็กและวัยรุ่นล้วนเป็นลูกเป็นหลาน จะบอกกล่าว ตักเตือนกันได้หมด เรื่องความปลอดภัยก็เหมือนเรื่องอื่นๆ ที่ทางการขอความร่วมมือมา เช่น การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติด ใช้หวัดนก หรือใช้เลือดออกกระบาด แต่ส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมาเมื่อกิจกรรมเหล่านี้ถูกผนวกเป็นกิจกรรมตามโครงการนั้นคือจะต้องติดตามและประเมินผล โดยมีเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน

เทศกาลรื่นเริงจุดเริ่ม‘ความปลอดภัย’

การให้ความสนใจและเฝ้าระวังความปลอดภัย ซึ่งภาครัฐมักจะเน้นเฉพาะช่วงเทศกาลใหญ่ อย่างปีใหม่และสงกรานต์ แม้ว่าจะเหมาะสมกับสภาพทั่วไปเนื่องจากเป็นช่วงที่มีการเดินทาง ใช้รถใช้ถนนกันเป็นจำนวนมาก แต่สำหรับหมู่บ้านในชนบทที่มีประเพณีวัฒนธรรมหรืองานบุญ ทุกเดือนที่เรียกว่า ฮีต 12 ครอง 14 มาตราการเฝ้าระวังความปลอดภัยแต่เฉพาะเทศกาลใหญ่ ไม่เพียงพอสำหรับวิถีชีวิตในชุมชน พวกเขาต้องป้องกันปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทั้งปี เพียงแต่ระดับความเข้มข้นและเข้มงวดของการปฏิบัติงานแตกต่างกันไป

ผู้ใหญ่สมบุรณ์เล่าว่า งานใหญ่ที่สำคัญได้แก่ งานสงกรานต์ และแห่บั้งไฟที่มีการจัดกันทุกปีในวัดเขต วัดนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชน 3 แห่งซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกัน ได้แก่ ชุมชนลาดใต้ หมู่ที่ 1 ชุมชนโนนเก่าใหญ่ หมู่ที่ 14 และชุมชนลาดวังม่วง หมู่ที่ 15 การจัดงานแต่ละครั้งจึงดึงดูดผู้คน ทั้งภายในชุมชนและรอบนอกหลั่งไหลเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก

“เมื่อคนเยอะเรื่องก็เกิดเยอะ รถที่เข้ามาเที่ยวงานก็วิ่งกันขวักไขว่ วุ่นวาย ไหนจะอากาศร้อนจน ทำให้อารมณ์ร้อนได้ง่าย ช่วงเทศกาลจำเป็นต้องระดมคนเข้ามาช่วยดูแลรักษาความปลอดภัย เป็นพิเศษ” ผู้ใหญ่สมบุรณ์บอกเล่าให้เห็นภาพที่เกิดขึ้นในงานบุญใหญ่ของชุมชน

เพื่อดูแลเป็นพิเศษช่วงก่อนจะถึงวันงาน จะมีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการชุมชน อปพร. และอสม. เพื่อจัดทำลั้งดูแลรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย รวมถึงช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นกรณีเกิดอุบัติเหตุ ได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย ไม่สบายเล็กๆ น้อยๆ ด้านการจัดระเบียบรถทุกชนิดที่มาเที่ยวงาน จะใช้การประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือในการขับขี่ยวดยานพาหนะ แนะนำการขับขี่รถปลอดภัยตามมาตรการ 3 ม. 2 ข. 1 ร. เน้นย้ำอันตรายที่เกิดจากการขับขี่โดยประมาท และร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งจุดตรวจคุมเข้มวินัยจราจร ได้แก่ การสวมหมวกกันน็อก เปิดไฟหน้ารถ คาดเข็มขัดนิรภัย ตรวจใบสสาวะ วัดปริมาณแอลกอฮอล์

กรณีที่พบการกระทำที่เป็นอันตราย ไม่ปลอดภัย กรรมการผู้รับผิดชอบจะแนะนำ ตักเตือน แต่หากไม่เชื่อฟังจะเชิญให้ออกไปพื้นที่หมู่บ้าน หรือพื้นที่จัดงาน แต่ที่ผ่านมายังมิได้ดำเนินการขั้นเด็ดขาดถึงขั้นนี้ เพียงแค่ตักเตือน บอกกล่าว ซึ่งทุกคนยินดีที่จะให้ความร่วมมือ ประธานกรรมการหมู่บ้านบอกว่า “ในงานเทศกาลเด็กวัยรุ่นบ้านเราไม่มีปัญหา ส่วนใหญ่หากจะเกิดการทะเลาะเบาะแว้งจะเป็นเด็กจากที่อื่นเข้ามาก่อเรื่อง”

.....

บุญแฉความสำเร็จ

ความเข้าใจถึงสถานการณ์และความเสี่ยงอันตรายทำให้การวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ การรณรงค์ได้ผลสำเร็จกับสังคมใหญ่ อาจไม่ใช่วิธีการที่ได้ผลในสังคมและชุมชนเล็กๆ จะต้อง ปรับปรุง ประยุกต์ใช้และพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมต่อชุมชนอย่างแท้จริง โดยการใช้การสังเกตการณ์ จัดทำข้อมูลอย่างง่าย และวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ รวมถึงจุดอ่อน จุดแข็งของชุมชน เป็นทั้งเครื่องมือและกระบวนการในการทำงาน

.....

ความปลอดภัยที่ไปตามสาย

ลำโพงกระจายเสียงที่ตั้งอยู่ในซอยหอกระจายข่าวนับว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรณรงค์ความปลอดภัยได้ผลเป็นอย่างดี เข้ามืดก่อนโกโก้ หรือก่อนหกโมงเช้า ช่วงเวลาซึ่งผู้คนในชุมชนยังมีได้ออกจากที่พักเพื่อทำประกอบกิจใดๆ เสียงจากลำโพงฮอร์นตัวใหญ่ก็ดังไปทั่วหมู่บ้าน ผู้ใหญ่สมบูรณ์ ดีเจหลักของสถานีกระจายข่าวแห่งนี้ก็จะเริ่มทำหน้าที่บอกกล่าวเล่าแจ้งเรื่องราวต่างๆ แก่ลูกบ้าน

“เรื่องที่น่ามาพูดส่วนมากจะเป็นเรื่องทั่วไปประชุมกับทางอำเภอ ทั้งการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ การประกาศเตือนภัย และประกาศของหน่วยงานราชการต่างๆ”

ข้อมูลที่น่ามาแจ้งผ่านหอกระจายข่าวได้แก่ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการป้องกันโรคฉี่หนู การเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก หรือการเข้าร่วมอบรมความรู้เรื่องกฎจราจรและการปฏิบัติตามกฎจราจร การเชิญชวนไปเลือกตั้ง การนัดหมายทำประชาคม การพัฒนาหมู่บ้าน การประชุมกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนในหมู่บ้าน แต่मुखเด็ดอยู่ที่ไม่ว่าจะประกาศ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือในเรื่องใดๆ ลงท้ายจะมีหัวข้อฝากเรื่องการปฏิบัติตามกฎจราจร การดูแลรักษาความปลอดภัย การตัดเตือน แนะนำ บอกกล่าวแก่เยาวชน ลูกหลานในชุมชน เรื่องการขับซึ่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ แต่ช่วงใกล้เทศกาลงานบุญก็จะได้นำเรื่องนี้เป็นข่าวใหญ่ประจำวัน

ไม่เพียงแต่ช่วงเช้าเท่านั้น หลังจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันเสร็จสิ้นลง และผู้คนเริ่มกลับเข้าที่พัก เสียงตามสายภายในหมู่บ้านก็กระหึ่มขึ้นอีกครั้งเพื่อทุกคนจะไม่พลาดข่าว และแน่นอนว่านอกเหนือจากเรื่องราว ข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ที่ผู้ใหญ่สมบุรณ์จะนำมาฝากบอกออกกระจายข่าวแล้ว คำแนะนำตัดเตือนในเรื่องของวินัยจราจร จะสอดแทรกอยู่ในทุกช่วงตลอดการพูดคุย การกระจายข่าวและการประชาสัมพันธ์เช่นนี้ช่วยย้ำเตือน สร้างความตระหนัก กระตุ้นจิตสำนึก ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

ฝึกร่วมรณรงค์กับภาครัฐ

นอกเหนือจากการกระตุ้นเตือน ปลุกฝังสำนึกเรื่องความปลอดภัยการจราจรอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมเสียงตามสายภายในหมู่บ้านแล้ว การเข้ารับการอบรมเสริมเพิ่มความรู้จากผู้มีประสบการณ์ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งซึ่ง ชาวบ้านลาดใต้เต็มใจเข้าร่วมอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้ในแต่ละปีเทศบาลตำบลหนองบัวแดง จะร่วมกับสำนักงานขนส่งจังหวัดชัยภูมิ จัดโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎจราจร และการปฏิบัติตามกฎจราจร แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เป็นประจำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง ซึ่งชุมชนลาดใต้ได้ส่งเยาวชนเข้าร่วมอบรมรุ่นละ 10 คน ขณะที่ผู้ใหญ่ในชุมชนก็ได้รับการอบรมความรู้ความเข้าใจเรื่องเดียวกันนี้

สุจิตร์ คงเจริญ กรรมการดำเนินงานโครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ปี 2549 เล่าว่า การอบรมมุ่งเน้นให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎจราจร และการปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง การอบรมแบ่งเป็นการฟังบรรยายจากเจ้าหน้าที่สำนักงานขนส่งจังหวัดชัยภูมิ แล้วไปฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ความปลอดภัยบนท้องถนน กระตุ้นและสร้างความตระหนักต่อการปฏิบัติตามกฎจราจร

ไม่เพียงแต่การเข้ารับความรู้จากห้องอบรมเท่านั้น แต่พวกเขายังนำความรู้จากการอบรมมาดำเนินการอย่างจริงจัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสำนึกในเรื่องของความปลอดภัยบนท้องถนนซึ่งมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม สุจิตร์ยกตัวอย่างการนำความรู้จากห้องอบรมมาปฏิบัติจริงว่า กรณีรถอีโก่ง ซึ่งเป็นรถดัดแปลงโดยนำรถไถนาแบบเดินตามมาพ่วงกับรถลาก เจ้าหน้าที่แนะนำว่าจะต้องติดไฟท้าย ป้ายสะท้อนแสง หรือแผ่นซีดี เพื่อให้รถที่วิ่งตามมาข้างหลังสามารถสังเกตเห็นได้ การใช้รถอีโก่งบนถนนจะต้องวิ่งชิดขอบทาง ห้ามนำมาวิ่งบนถนนในเวลากลางคืน แต่ถ้าจำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์ไฟท้าย นอกจากนี้ยังแนะนำเรื่องการขับรถ เช่น การให้สัญญาณเลี้ยว การให้สัญญาณรถคันหลังแซง

“หลังการอบรมแล้วทดลองขี่จริงด้วย และได้ร่วมกันรณรงค์แจกป้ายสติ๊กเกอร์สะท้อนแสงเพื่อความปลอดภัยในการขับขี่รถเวลากลางคืน รถผู้เข้าร่วมอบรมจะได้รับสติ๊กเกอร์นี้ทุกคน และแจกให้แก่ประชาชนสองข้างทางที่ขบวนรณรงค์ขับผ่าน เจอใครมาติดให้ ใครมาก็แจกให้”

นอกจากนี้ชาวบ้านลาดใต้ได้สำรวจข้อมูลจำนวนรถในหมู่บ้านเพื่อรายงานแก่สำนักงานขนส่งจังหวัด และนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดระเบียบการขับขี่ การปฏิบัติตามกฎจราจร และกฎเหล็กของหมู่บ้าน ดังที่ได้มีการจำแนกตามประเภท และจำนวนรถดังต่อไปนี้

ประเภท	จำนวน (คัน)
รถจักรยานยนต์	108
รถยนต์ 4 ล้อ	11
รถยนต์ 6 ล้อ	3
รถไถนาเดินตาม	89
รถสามล้อเครื่อง	9
รถอีโก่ง	76

จากตารางจะเห็นว่า จำนวนมอเตอร์ไซด์ที่มีอยู่มากที่สุดอาจจะเพิ่มความวิตกกังวลเรื่องความปลอดภัย เพราะจากสถิติอุบัติเหตุทั่วประเทศ มอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด แต่สำหรับที่ลาดใต้สิ่งนี้ไม่ใช่ปัญหา เพราะมีกฎเหล็กเรื่องการจำกัดความเร็วไม่เกิน 30

กิโลเมตรต่อชั่วโมง และการสัญจรภายในหมู่บ้านจะใช้การเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นหลัก ซึ่งเท่ากับได้ช่วยลดมลภาวะ แก่ปัญหาโลกร้อน แบบที่ราชการเขารณรงค์กัน

“หมู่บ้านเราแค่นี้เอง ซี่รถมอเตอร์ไซค์เปลืองน้ำมัน เดินไป หรือขี่จักรยานไป ปลอดภัย ประหยัด และยังได้ออกกำลังกายด้วย แต่พอพ้นหมู่บ้านไปแล้ว เราไม่ได้ตามไปดู มันเป็นเรื่องที่เกินกำลัง เขาต้องมีจิตสำนึกเอง”

.....

บุญแจกความสำเร็จ

การสนับสนุนการเดินทางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ และรูปแบบที่ประหยัดเป็นการลดความเสี่ยงปัญหาการเกิดอุบัติเหตุ

.....

ป้ายจราจรแบบชื่อ ๆ ด้วยวิศวกรชาวบ้าน

หากมีโอกาสได้มาเยือนหมู่บ้านแห่งนี้ ผู้มาเยือนคงต้องแปลกใจไปตาม ๆ กันที่ถนนเล็ก ๆ ตรอกซอยภายในหมู่บ้านมีป้ายเครื่องหมายจราจรแบบเดียวกับถนนใหญ่ สิ่งที่ผิดแปลกไปบ้าง เช่น ขนาดลูกศรชี้ทางแยกที่เกือบเท่ากัน ทั้งส่วนที่ชี้ไปทางตรงและทางแยก ตัวหนังสือบนป้ายหยุด สีเลอะ ขอบวงกลมที่ไม่เท่ากันทั้งวง ซึ่งบอกให้รู้ว่าป้ายเหล่านี้ “ทำมือ” ขึ้นโดยวิศวกรชาวบ้าน ผู้ใหญ่สมบุรณ์บอกว่า ป้ายโอเดียนี่ขึ้นมาเมื่อครั้งที่ไปสอบใบขับขี่ โดยเลือกบางป้ายเครื่องหมายที่เหมาะสมและใช้ได้กับลักษณะถนนในชุมชน จากนั้นมาลงมือทำขึ้นเอง มีป้ายบอกทางโค้ง ป้ายบอกทางแยก สีแยกต้องมีป้ายหยุด เพื่อให้ผู้ขับขี่ชะลอความเร็ว ระวังรถที่อาจวิ่งมาตัดเส้นทาง สามแยกแบ่งเป็นซ้ายตรง ซ้ายแยก

“เราทำกันขึ้นมาเองอย่างง่าย อาจไม่ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการอะไร เพราะเป็นความเข้าใจและความรู้ของชาวบ้าน ตอนที่ทางสภาวิศวกรเข้ามาเยี่ยมประเมิน เขาก็คงเห็นว่ามันไม่ถูกต้อง และได้แนะนำไว้ ผมบอกความรู้ยังไม่พัฒนา ท่านไม่ว่า แต่เห็นทำแล้วก็คงไม่ห้าม ให้ทำไป”

สำหรับป้ายทั้งหมด 12 จุดนั้น ได้รับการติดตั้งกระจายไปตามรูปแบบถนนภายในหมู่บ้าน ส่วนหนึ่งกระจุกตัวอยู่ที่สี่แยกใหญ่ซึ่งเป็นจุดเชื่อมระหว่างหมู่บ้านลาดใต้กับหมู่บ้านใกล้เคียง ตัวอย่างป้ายเหล่านี้ได้แก่

1.ป้ายทางโค้ง

2. ป้ายหยุด

3. ป้ายรณรงค์บริเวณสี่แยก จำนวน 2 ป้าย บนป้ายเขียนข้อความว่า “ลดอุบัติเหตุ เมาไม่ขับ รัตเข็มขัดนิรภัย สวมหมวกกันน็อค” และ “เขตชุมชน ลดความเร็ว”

4. ป้ายสามแยก

5. ป้ายรณรงค์ “ป้องกันอุบัติเหตุ ขับขี่ปลอดภัย 3 ม. 2 ข. 1 ร.

ผู้ใหญ่สมบุรณ์บอกว่า ป้ายเหล่านี้ไม่ได้บอกทางเท่านั้น แต่ช่วยกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกในการ ขับขี่ปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุ และการเตือนมิให้กระทำผิด แต่ลำพังติดป้ายแบบนี้ยังไม่เพียงพอ ต้องทำควบคู่กับการรณรงค์ด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การประกาศเสียงตามสายย้ำเตือน เรื่อง 3 ม. 2 ข. และ 1 ร. โดย 3 ม. ได้แก่ สวมหมวกนิรภัย มอเตอร์ไซค์สภาพพร้อม และเมาไม่ขับ ส่วน 2 ข. ได้แก่ มีใบขับขี่ และคาดเข็มขัดนิรภัย และสุดท้าย 1 ร. คือ ขับรถไม่เร็ว

“เราต้องย้ำ และบอกกับเขาทุกวัน”

กฎเหล็กเพื่อความปลอดภัย

ความร่วมมือร่วมใจต่อความปลอดภัยของชาวชุมชนบ้านลาดใต้ กระทบได้รับรางวัลชนะเลิศตาม โครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ของสภาวิศวกร ประจำปี 2549 มี ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นๆ ความสำเร็จอันนี้ มาจากความเชื่อมั่นสำนึกร่วมกันของ ชุมชน ซึ่งผ่านการทำประชาคมหมู่บ้าน เวทีแห่งการมีส่วนร่วมของชุมชนแห่งนี้มาอย่างยาวนาน ประจักษ์พยานถึงความสำเร็จนี้คือ การยอมรับในกฎเหล็กของหมู่บ้าน ซึ่งมีการประกาศใช้มา ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2545 ก่อนที่ชุมชนลาดใต้จะเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ เกิดจิตสำนึกร่วมกันต่อการลดอุบัติเหตุ การของคนในชุมชนอย่างสำคัญ

รายละเอียดในกฎเหล็กที่ว่านี้มีรายละเอียดที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

1. ยิงปืนในหมู่บ้านโดยไม่มีความจำเป็นด้วยสาเหตุใด ๆ ปรับครั้งละ 1,000 บาท นำเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการดำเนินการ
2. ครอบครว้ใดหรือบุคคลใดในหมู่บ้านตามทะเบียนบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการ พัฒนาประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้านรวมทั้งงานวัด งานโรงเรียน ไม่มีสิทธิ์กู้เงินกองทุนใด ๆ ในหมู่บ้าน
3. หากบุคคลใด ๆ ไม่กำหนดอายุ ไม่กำหนดที่อยู่ ถ้าขับขีรถยนต์ทุกประเภทขับขี รถจักรยานยนต์เสียงดัง ขับเร็วเกิน 30 กม./ชม. โดยไม่จำเป็นในเขตหมู่บ้าน / ชุมชนลาดใต้ ภายในระยะ 900 ตารางเมตร คณะกรรมการปรับเป็นเงินสด ครั้งละ 700 บาท เป็นทุนพัฒนาหมู่บ้าน

4. เปิดเครื่องเสียงวิทยุโทรทัศน์ หรือส่งเสียงอื่นใดดัง ทำให้ผู้อยู่ใกล้หรือครอบครัว ใกล้ชิดรำคาญโดยไม่มีเหตุสำคัญ ปรับครั้งละ 500 บาท เป็นทุนพัฒนาหมู่บ้าน

5. บุคคลใดก็ตามเมาเหล้า หรือไม่เมา ก่อความอละวาด ในงานประเพณีหรือพิธีต่าง ๆ

ในหมู่บ้าน / ชุมชน ทุกสถานที่ ทุกเวลา คณะกรรมการตักเตือนให้หยุดแต่ไม่หยุดเกิน 3 ครั้ง ปรับครั้งละ 600 บาท หรือส่งตัวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามกฎหมาย

6. ครอบครัวใดหรือบุคคลใดในหมู่บ้านห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด ห้ามเสพ ห้ามค้า หากละเมิดไม่ปฏิบัติตาม จะไม่มีสิทธิ์กู้ยืมเงินกองทุนในหมู่บ้าน เพราะบ้านลาดใต้ เป็นหมู่บ้านสีขาวและแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามกฎหมาย

กฎเหล็กนี้เกิดขึ้นอย่างมีประวัติศาสตร์ เกี่ยวข้องกับการเติบโตและการพัฒนาของชุมชนแห่งนี้ สภาพพื้นที่ที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม มีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพอื่น บ้านเรือนส่วนใหญ่จะ อยู่กันอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านประมาณ 680 คน ใช้ชีวิตแบบชาวชนบทอย่างเรียบง่าย

จากหมู่บ้านสีชมพูในยุคสงครามคอมมิวนิสต์ กระทั่งเกิดเหตุการณ์ป่าแตกอันทำให้ฝ่ายคู่ขัดแย้ง ทางความคิดหันหน้าเข้ามาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติ ชาวชุมชนบ้านลาดใต้ก็เช่นเดียวกัน ทุกคน ปรับเปลี่ยนแนวคิด หันมาร่วมมือร่วมใจพัฒนาชุมชน

“นี่กลับไปตอนที่ชาวบ้านวางอาวุธ ทางราชการส่งเสริมให้ชาวบ้านทำโครงการพัฒนาต่างๆ ทุกคนอยากพัฒนาหมู่บ้าน กฎเหล็กก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทุกคนช่วยกันคิด และร่วมกันทำอยู่ตลอด ถึงทุกวันนี้ก็ยังได้ผลดี เพราะเราทำกันต่อเนื่อง” บุญเรือน เฟิงพล ประธานชุมชนบ้านลาดใต้เล่า ย้อนไปถึงจุดเริ่มต้นของความร่วมมือในชุมชน

กฎเหล็กหมู่บ้านเกิดจากการประชุมลูกบ้านว่าจะทำกันอย่างไรให้ชาวบ้านมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากปัญหาต่างๆ เช่น การทะเลาะวิวาทในชุมชน การลักขโมย เรื่องยาเสพติด อุบัติเหตุ รวมถึงปัญหาอื่นๆ ข้อตกลงดังกล่าวจึงเกิดขึ้น และยึดถือปฏิบัติมาถึงปัจจุบัน ภายใต้กฎ 6 ข้อ 1.ห้ามยิงปืนในหมู่บ้าน 2.ผู้ไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชนจะถูกตัดสิทธิ์กองทุนต่างๆ 3.ห้ามขับรถเร็วในเขตหมู่บ้าน 4.ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น 5.ห้ามเมาเหล้าแล้วก่อเหตุวิวาท 6.ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

“ได้ผลมากเลย การละเมิดกฎไม่ค่อยเกิด เพราะทุกคนรับทราบ หากฝ่าฝืนก็จะมี การเตือนก่อน หากไม่ฟังก็จะมี การปรับ มันก็ได้ผล เราอยู่กับแบบฉันท์พี่น้องนี่เอง แลไปบอกเขาก็ฟัง อย่างคน

ใหม่ ๆ ที่เข้ามาอยู่เราก็บอกเขา” บุญเรือนยอมรับว่าการให้ความร่วมมือของชาวบ้านเป็นปัจจัยทำให้การใช้กฎเหล็กได้ผลเป็นอย่างดี

ประธานชุมชนบอกอีกว่า จะว่าไปกฎเหล็กก็ไม่ได้บังคับเด็ดขาดว่าทำผิดแล้วต้องเจอปรับ หากแต่ใช้การพูดคุยทำความเข้าใจ ตักเตือน หลายปีที่ผ่านมาจึงมีผู้ถูกปรับเงินเพียง 3-4 ราย เท่านั้น

ที่นี่สร้างให้ทุกคนเห็นความสำคัญของคำว่า ‘ชุมชน’ ด้วยการสร้างให้โอกาสการมีส่วนร่วม ทั้งการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจร่วมกัน และยังพยายามดึงให้ชาวบ้านทุกคนเข้าสู่กิจกรรมของชุมชนด้วยการเปิดโอกาสการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ

“เมื่อมีการประชุมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะมากันทุกบ้าน ถ้าใครไม่มาก็เวลาจะกู้ยืมเงินหมู่บ้านก็จะหมดโอกาสเพราะถือว่าไม่มีส่วนร่วม แต่ไม่ใช่เป็นการตัดโอกาสกับเขา หากเขามีปัญหาชุมชนก็จะไปช่วยเขาก่อน เพื่อให้เห็นว่าชุมชนให้ความสำคัญกับเขา ที่นี้เขาก็จะเข้ามาหาชุมชนเอง”บุญเรือนกล่าว

“อะไรทำให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างทุกวันนี้?”

“เพราะเราทำประชาคมอย่างได้ผล ประชุมแล้วก็กลับไปทำงานตามที่ร่วมคิด อย่างผมได้วิธีใหม่ ๆ จากชุมชนอื่น เราก็จะเรียกทุกหลังคามาคูยกกันว่าจะทำไง เหมือนกับที่เราให้เสรีกับเขา ช่วยกันคิดตัดสินใจแล้วลงมือทำ เมื่อทำปุ๊บชาวบ้านเห็นว่าได้ผล ที่นี้เขาก็จะให้ความร่วมมือสนับสนุน ซึ่งต่างจากเมื่อก่อนที่ต่างคนต่างทำ” ประธานชุมชนให้คำตอบ

ด้าน จำปี พรหมมาศ อายุ 41 ปี ชาวบ้าน เล่าว่า กฎเหล็กหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านอยู่กันอย่างมีความสุข ทุกคนจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะเป็นข้อตกลงของทุกคน

“ถ้าจะเสนอว่าจะทำอะไรสักอย่าง ใครเห็นด้วยก็ให้ยกมือหรือใครไม่เห็นด้วยก็ให้ยกมือ และมาช่วยกันคุยว่าดีไม่ดียังไง หากใครฝ่ากฎก็จะมี การเตือนก่อนหากไม่ฟัง ครั้งต่อไปก็ต้องปรับ ซึ่งทุกคนให้การยอมรับ ผู้นำชุมชนสามารถควบคุมลูกบ้านได้ เพราะดูแลพูดคุยกันมาตลอด ให้สิทธิเต็มที่ใครจะทำอะไรก็จะมายกมือกัน”สีหน้าแววตาของจำปีสุกใสเปี่ยมด้วยความภูมิใจเมื่อพูดถึงเรื่องประชาคมหมู่บ้าน

“อย่างหมู่บ้านอื่นก็มีการประชาคมเหมือนกันแต่ไม่ได้ผล เพราะไม่ได้ทำเป็นประจำ ของเราเวลายังงานอะไรก็จะทำกันทุกครั้ง เช่นเรื่องกฎเหล็กอย่างเมื่อก่อนไม่ค่อยเข้มเท่าไร แต่เดี๋ยวนี้ผู้นำ

ทำเป็นตัวอย่าง ลูกบ้านก็อยู่เฉยไม่ได้ ละอาย ชาวบ้านจึงช่วยกันอย่างเข้มแข็งในช่วง 5-6 ปีมานี้”

ถึงจะขึ้นชื่อว่า “กฎเหล็ก” แต่ก็มิได้สร้างให้เกิดความอึดอัดเหมือนกฎบังคับ ตรงกันข้ามสิ่งนี้ได้สร้างให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย แล้วยังเอื้ออำนวยให้เกิดการรวมกลุ่ม การปรองดอง ความเป็นประชาธิปไตย และการสร้างพลังที่เข้มแข็งภายในหมู่บ้าน

..... กฎแห่งความสำเร็จ

ความเข้มแข็งของชุมชนนำมาซึ่งความสำเร็จในงานทุกด้าน เมื่อทุกคนต่างเห็นร่วมกันช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และร่วมรับผลประโยชน์ เกิดเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนตนเอง การแสวงหาต้นทุนที่ดีของสังคมในชุมชนอื่น ๆ จะเป็นจุดเริ่มต้นการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุที่ได้ผลดี มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

..... ร่างกาย-แรงใจ สลายข้อจำกัด‘งบประมาณ’

แม้จะมีกิจกรรมเพื่อรณรงค์ความปลอดภัยบนถนนมากมาย แต่ในการทำงานดังกล่าว ชาวบ้านลาดใต้บอกว่า พวกเขาพึ่งพาเงินของทางราชการน้อยมาก งบประมาณดำเนินการส่วนหนึ่งคือเงินของพวกเขา ซึ่งมาจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นกองทุนที่เกิดจากการเก็บเล็กผสมน้อยจากดอกผลของกองทุนอื่นๆ ในหมู่บ้านปันเข้ามาใส่ไว้ในกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน แต่ก็ไม่ใช่อำนาจเงินมากมายนัก หากแหล่งทุนหลักมาจากรางวัลการประกวดในกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานรัฐ ทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่จัดขึ้น เช่น เงินรางวัลประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบล 5,000 บาท เงินรางวัลชนะเลิศอันดับ 2 เศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอหนองบัวแดง จำนวน 10,000 บาท

เงินรางวัลชนะเลิศโครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ปี 2549 ระดับประเทศ ประเภทชุมชน ของสภาวิศวกร จำนวน 50,000 บาท หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วได้นำมาเข้าไว้ในกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเพื่อดำเนินการโครงการพัฒนาใหม่ เช่น จัดทำป้ายกฎจราจร จัดทำสัญลักษณ์ของหมู่บ้านโดยใช้ปูนปั้นเป็นรูปแดงไทย ปลา และกบ แล้วยังได้ซื้อพัดลมบริจาคแก่หอประชุมอำเภอหนองบัวแดง จำนวน 2 เครื่อง ซึ่งทางอำเภอได้มอบเกียรติบัตรเพื่อขอบคุณผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนหมู่บ้านลาดใต้เป็นที่ระลึกด้วย

“ถึงเราไม่มีเงิน เราก็คจะทำ” เสียงใครคนหนึ่งในวงสนทนาเล็ดลอดขึ้นมา บ่งบอกถึงพลังของชุมชนลาดใต้ที่มุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาหมู่บ้าน แม้เงินจะเป็นข้อจำกัด แต่การเสียสละด้วย ‘แรงกาย’ และการ ‘ทุ่มเท’แรงใจ’ ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่จากทุกคน ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายนี้ได้ สิ่งนี้เป็นที่ประจักษ์จากสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา โดยการพัฒนาร่วมกันปรับภูมิทัศน์รอบหมู่บ้าน ปรับปรุงถนน ตัดหญ้า ต้นไม้ ช่วยเก็บขยะบริเวณถนน ดูแลรักษาความสะอาดหน้าบ้าน บำรุงรักษาต้นไม้หน้าบ้าน เก็บกวาดสะอาดตาทุกวัน

ในวันกำหนดนัดหมายการพัฒนาตามโครงการปรับภูมิทัศน์รอบหมู่บ้าน ชาวบ้านจะนำอุปกรณ์เครื่องมือ ที่มีอยู่ในบ้าน เช่น จอบ เสียม มีด ถังใส่ขยะ เครื่องตัดหญ้าแบบสะพาย มาช่วยกัน อย่างขมิ้มมัน มีการกำจัดวัชพืช ตัดแต่งกิ่งไม้ จัดระเบียบสวนหน้าบ้านที่ติดถนน เพื่อภูมิทัศน์ที่สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน การตีเส้นแบ่งถนนให้ชัดเจน และการติดตั้งป้ายจราจร ป้ายรถรงค์เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย และลดอุบัติเหตุ

วันนี้ป้ายแผ่นกระดานสีขาวยขนาดใหญ่ใต้ถุนบ้านผู้ใหญ่สมบูรณ์ ซึ่งถูกใช้เป็นศาลาประชาคมชั่วคราวของหมู่บ้าน ยังแสดงให้เห็นสถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรภายในหมู่บ้านที่เกือบเป็นศูนย์ มีเพียงรายงานการเจ็บชอนเล็กน้อยเท่านั้น สอบถามได้ทราบว่าคู่กรณีเป็นคนจากหมู่บ้านอื่น ขับรถมอเตอร์ไซด์ยวชนเด็กในหมู่บ้านคนหนึ่ง เด็กตกใจ แต่ไม่เป็นอะไรมาก ได้รับค่าทำขวัญ และทำพิธีทำขวัญ หรือ “ช้อน (ช้อน) ขวัญ” ตามความหมายและสำเนียงท้องถิ่น

“นับตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ “ชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน ปี 2549” มีความสงบปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น อุบัติเหตุจากการใช้ถนนลดลง”

นี่คือรางวัลที่ยิ่งกว่าการชนะเลิศการประกวดครั้งใดของชุมชนลาดใต้

ประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล

เรื่อง: ทำสายที่ไม่เคย “สาย” เรื่องความปลอดภัย

โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูบตีเหตุต่อเนื่อง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาย อ.เมือง จ.เชียงราย

ถนนสายเชียงราย-เทิงทอดตัวผ่านกลางแยกบ้านท่าสาย หมู่3 ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายออกเป็นสองฝั่ง ด้านหนึ่งของถนนคลาดล้าไปด้วยบ้านเรือนชาวบ้าน หมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ โรงเรียน และวัด ส่วนอีกด้านเป็นตลาดศรีบุญยืน ตลาดแห่งเดียวของชุมชนเดิมที่ถนนสายนี้เป็นเส้นทางเล็กๆ พอให้รถวิ่งสวนทางกันไปมา แต่ด้วยความแออัดและดึงดูดใจของภูชี้ฟ้าที่ถูกโหมโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คุณไม่เคยเห็นมาก่อน ได้ต้อนรับผู้คนจำนวนมากหลังไหลเข้ามาสัมผัสกับความงามของธรรมชาติแห่งนี้ ถนนที่มีอยู่เดิมจึงได้รับการพัฒนาและการปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจรไปมา ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงตามกระแสการพัฒนาที่เกิดขึ้น ถนนได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญอย่างหนึ่ง แต่ถนนก็กลายเป็นสุสานของคนไปพร้อมด้วย

เพื่อแก้ไข ป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งเป็นหนึ่งในสาธารณสุขภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ท่าสายได้เข้าร่วมดำเนินการโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูบตีเหตุทางถนนอย่างต่อเนื่องของจังหวัดเชียงราย นับตั้งแต่ปี 2548 และภายใต้ยุทธศาสตร์ “ท่าสายอยู่ดีมีสุข” ทางด้านสังคมเพื่อให้ประชาชนและชุมชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยกำหนดมาตรการเสริมพลังอำนาจ (empowerment) ประกอบด้วย 5 มาตรการ (5E) ได้แก่ มาตรการการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) มาตรการด้านวิศวกรรมจราจร (Engineering) มาตรการด้านการมีส่วนร่วม (Empowerment) มาตรการด้านประชาสัมพันธ์และการสร้างกระแส (Education) มาตรการบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (E.M.S.) และสุดท้ายมาตรการด้านการประเมินผล (Evaluation)

จุดเสี่ยง: อันตรายบนท้องถนน

สมัย รัตนจันทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาย กล่าวว่า สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเวลาปกติมาจากถนนที่ไม่ปลอดภัย มีจุดเสี่ยงและจุดอันตราย ขาดการปรับปรุงและซ่อมแซมให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ไหล่ทางไม่เรียบ ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ไม่มีป้าย/สัญญาณจราจร อบต.ได้ทำการสำรวจเส้นทาง จุดเสี่ยง จุดอันตรายของถนนสายหลักและถนนสายรองในพื้นที่ ซึ่งฝ่ายโยธาเป็นผู้ตรวจสอบ ตรวจสอบ และจัดลำดับความสำคัญเพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาคูบตีที่เหมาะสมเพียงพอ

จากที่ตั้งของตำบลท่าสายที่วางตัวอยู่สองฟากของทางหลวงสายเชียงใหม่-เทิงแล้ว ยังปรากฏว่ามีเส้นทางการคมนาคมในตำบลท่าสายทั้งที่เป็นของ อบต.ท่าสายเอง และหน่วยงานอื่น ดังรายละเอียดสรุปตามตารางข้างล่างนี้

หน่วยงาน	ลักษณะ	ความยาว (กิโลเมตร)	จำนวน (สาย)
อบต.ท่าสาย	ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คอส.)	10	11
	ถนนลูกรัง หินคลุก	3	2
	ถนนดิน	10	2
ทางหลวงจังหวัดเชียงใหม่	ถนนลาดยาง 4 เลน ผ่านแนว กลางของพื้นที่ตำบลแม่สาย ตั้งแต่สี่แยกแม่กรณ์ (กม.ที่ 0 ถึง บ้านห้วยดอย กม.ที่ 6)	6	1
ทางหลวงชนบท	ถนนลาดยาง	8	2
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)เชียงใหม่	ถนนลาดยาง	1	3

ผลการสำรวจพบจุดเสี่ยงภัยทางจราจรในตำบลท่าสาย ได้แก่

- หน้าหมู่บ้านสินธานี
- ทางกลับรถ (U-Turn)
- ด้านหน้าตลาดศรีบุญยืน หมู่ 3 (บริเวณเชิงสะพาน)
- ถนนสายรองในตำบลที่ชำรุดเสียหาย เป็นหลุมบ่อบริเวณกว้าง
- ทางแยกไปอำเภอเวียงชัย หมู่ที่ 11 บ้านเวียงคุ้ม และหน้าโรงเรียนบ้านห้วยดอย หมู่ที่ 12
- ทางแยกตัดกับถนนเลียบคลองชลประทาน

แนวทางในการแก้ปัญหาของ อบต.ท่าสาย แบ่งเป็น 2 ลักษณะได้แก่ อบต.ดำเนินการเองใน ส่วนที่เป็นเส้นทางในความรับผิดชอบ และประสานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในเส้นทางที่มีจุดเสี่ยง จุดอันตราย หรือจุดที่ไม่ปลอดภัย เพื่อหน่วยงานนั้นจะเข้ามาดำเนินการสำรวจ ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และซ่อมบำรุง ซึ่งวิธีการจัดการมีตั้งแต่การปรับปรุงผิวจราจรให้เรียบ ติดตั้งป้ายเตือน เครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ อุปกรณ์และสัญญาณไฟกะพริบปัญหาบางจุดใช้การ

ประสานความร่วมมือระหว่าง อบต.กับเอกชน เช่น จุดเสี่ยงหน้าหมู่บ้านลินธานีก็ร่วมกันกับทางหมู่บ้านติดตั้งลูกระนาดลดความเร็ว หรือการขอสันับสนุนป้ายเตือนติดตั้งบริเวณที่อันตราย เป็นจุดเสี่ยงอย่างทางโค้ง ก็ขึ้นป้ายเตือน ลดความเร็ว เป็นต้น

“จุดเสี่ยงไม่ได้มองเฉพาะทำให้เกิดอุบัติเหตุเท่านั้น ยังหมายถึงจุดที่ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง เช่น สภาพถนนชำรุดเสียหาย เป็นหลุมเป็นบ่อในช่วงฤดูฝน ทำให้การเดินทางลำบาก ดังนั้นก่อนฤดูฝนจะเร่งสำรวจพื้นที่ที่อาจเกิดปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อมไว้”

สำหรับการประสานหน่วยงานภายนอก อบต.ท่าสายจะส่งหนังสือแจ้งแก่หน่วยงานนั้นๆ ให้เข้ามาดำเนินการ เช่น แจ้งอบจ.เชียงราย ให้ซ่อมถนนลาดยางที่อยู่ในความรับผิดชอบ แจ้งหมวดการทางห้วยสักสำรวจออกแบบติดตั้งสัญญาณไฟกระพริบ และขอให้หน่วยงานดังกล่าวแจ้งผลดำเนินการกลับมายัง อบต.ท่าสาย อย่างไรก็ตาม บางกรณีหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และใช้เวลานานกว่าจะอนุมัติดำเนินการ แต่ชาวบ้านเดือดร้อนไม่สามารถที่จะรอคอยต่อไปได้ เช่นกรณีการก่อสร้างถนนลอดใต้สะพานข้ามแม่น้ำลาว ในพื้นที่บ้านท่าสาย หมู่ที่ 3 ซึ่งผลการสำรวจ เขียนแบบและประเมินงบประมาณการก่อสร้างของทางหลวง ต้องใช้เงินกว่า 3 ล้านบาท ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ ชาวบ้านจึงคิดหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ด้วยการขอสันับสนุนการก่อสร้างจาก อบต.ท่าสาย และจัดตั้งผ้าป่าช่วยกันหาทุนสร้างถนนแห่งนี้ จากงบประมาณหลักล้าน ด้วยความร่วมมือ การเสียสละกำลังทรัพย์ และกำลังกายของชาวบ้าน ถนนลอดใต้สะพานสามารถเปิดใช้งานได้ด้วยเงินหลักแสนนิดๆ

.....

บุญแจกความสำเร็จ

การสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์ความเสี่ยง เช่น จุดเสี่ยง ช่วยให้สามารถวางแผนและแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง เหมาะสม นอกจากนี้กลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการดำเนินการที่ใช้หลักวิชาการจัดการเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน คำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และผลกระทบต่อประชาชนผู้ใช้ถนน ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ

.....

ผ้าป่าสร้างถนนลอดใต้สะพาน

ทุกชีวิต “รอด” ผ่านอุบัติเหตุ

ย้อนกลับไปเดือนสิงหาคมปีที่แล้ว ชาวบ้านร่วมกันตั้งกองทุนผ้าป่ารวมรวบรวมเงินได้กว่า 6 หมื่นบาท รวมกับงบประมาณโครงการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายอีก 5 หมื่นบาทนำไปสร้างถนนลอดใต้สะพานข้ามแม่น้ำลาว เพื่อเป็นทางสัญจรแก่คนในชุมชน

ถนนลอดใต้สะพานเส้นนี้เป็นถนนสายสั้นเพื่อกลับรถ และเป็นทางเดินลอดข้ามไปอีกฟากถนน ปัญหาที่เกิดขึ้นช่วงที่ผ่านมาคือถนนชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ มีน้ำขัง ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในฤดูฝนที่น้ำจะท่วมขึ้นมาถึงถนน ทำให้ไม่สามารถใช้ทางสัญจรได้ พอถนนใช้การไม่ได้ ชาวบ้านต้องเดินข้ามถนนใหญ่ ซึ่งเป็นจุดที่รถลงสะพานข้ามแม่น้ำ ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ขณะที่ผู้ใช้รถซึ่งจะข้ามไปอีกฟากต้องไปกลับรถไกล

เดิมที่ชาวบ้านได้ร้องไปยัง อบต.ท่าสาย ให้เข้าแก้ไข แต่ติดปัญหาว่าเป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่น ซึ่งการก่อสร้างและการดำเนินงานต้องทำตามแบบที่กำหนด อีกทั้งต้องใช้งบประมาณสูงมาก จึงไม่สามารถดำเนินการได้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกระทบต่อชาวบ้านจนรอไม่ไหว พวกเขาจึงจัดทำโครงการสนับสนุนก่อสร้างถนนลอดใต้สะพาน โดยชาวบ้านต้องช่วยกัน “ลงขัน” งบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อดำเนินการ วิธีการระดมเงินแบบชาวบ้านคือการทำผ้าป่า

บันทึกการประชุมลายมือไ้เย้จากการประชุคมหมู่บ้านเขียนว่า “นายสมบัติ (ผู้ใหญ่บ้าน) ได้ชี้แจงขอตั้งผ้าป่าเพื่อสร้างถนนรอด (ลอด) ใต้ มติที่ประชุมเป็นเอกฉันท์ (เอกฉันท์) ให้ตั้งผ้าป่าในหมู่ที่ 3 เริ่มวันที่ 1 กันยายน – 29 กันยายน 2550” จากนั้นต้นผ้าป่าก็ตั้งเด่นยืนต้นอยู่หน้าตลาดศรีบุญยืนเพื่อให้คนผ่านไปผ่านมา ชาวบ้านร้านตลาด และประชาชนละแวกนั้น ร่วมบุญผ้าป่าสร้างถนนครั้งนี้

เงินตั้งแต่หลักสิบไปจนหลักร้อยค่อยกลายเป็นใบให้ต้นผ้าป่า และผลิบานได้เป็นเงินรวมกว่าหกหมื่นบาท กำหนดวันแห่ผ้าป่าเพื่อสร้างถนนแห่งความร่วมใจเกิดขึ้นก่อนฝนลูกใหญ่ เงินทั้งหมดเป็นค่าวัสดุ อุปกรณ์ ส่วนค่าแรงนั้นไม่มี สิ่งที่ตอบแทนเล็กๆ น้อยๆ เป็นอาหารและเครื่องดื่มตลอดสองวันที่มาช่วยกันทำงาน ชาวบ้านไม่เฉพาะหมู่ 3 เท่านั้นที่มาช่วยกัน “ลงแขก” ทำถนนแบ่งงานกันทำตามถนัด ผู้ชายจับงานช่างหรืองานที่ต้องแบกหาม ส่วนผู้หญิงก็ทำหน้าที่แม่ครัวและผู้ช่วยด้านต่าง ๆ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 จำวันนั้นได้เป็นอย่างดี เขาเป็นอีกคนที่มืบทบาทสำคัญของงานบุญชุมชนครั้งนี้

“ไม่ต้องจ้างคนงานมาทำเพราะชาวบ้านลงแรงกันเอง และไม่ต้องมีแบบแปลนอะไร เราใช้ความรู้ช่างแบบชาวบ้าน”

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บอกว่าการประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือนที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมและมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ทำให้รู้ว่าชุมชนมีความต้องการหรือมีความเดือดร้อนในเรื่องอะไร และจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง ที่สำคัญชุมชนยังได้รับความช่วยเหลือจาก อบต. ในการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นการทำงานร่วมกันหลายด้าน ชุมชนกับอบต. จึงไม่มีความขัดแย้งอย่างในพื้นที่อื่น ชาวบ้านจึงเป็นผู้รับประโยชน์จากความร่วมมืออย่างแท้จริง

บัวคลี จับใจงามแม่ค้าในตลาดศรีบุญยืนเล่าว่า ตอนที่ยังไม่ซ่อมถนนลอดใต้สะพาน ก็ต้องวิ่งรถมอเตอร์ไซค์อ้อมเกาะกลางถนน ซึ่งอยู่ไกลมา บางคนไม่อ้อมก็จะข้ามเกาะกลาง ทำให้มักเกิดอุบัติเหตุบ่อย พอทางลอดเปิดใช้ทำให้สะดวกสบายมากขึ้น และประหยัดน้ำมันไม่ต้องไปกลับรถไกลๆ

เช่นเดียวกับประเสริฐ ชมพูแดง ชาวบ้านหมู่ 12 ผู้ที่ใช้ถนนดังกล่าวเป็นประจำ ไม่ว่าจะมาซื้อของในตลาด ไปสถานีอนามัย หรือเข้าเมืองเชิงทราย เขาว่า ถนนลอดใต้สะพานสามารถช่วยลดอุบัติเหตุได้เป็นอย่างดี และยังช่วยในการประหยัดน้ำมัน เพราะถ้าไม่มีจุดลอดใต้สะพานนี้ ชาวบ้านก็ต้องไปกลับรถไกล

ผ้าป่าชุมชนจึงเป็นกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจในแง่การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ความสะดวกความปลอดภัย ลดอุบัติเหตุ และลดค่าใช้จ่ายให้แก่ชาวบ้านถือเป็นดัชนีชี้วัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในเชิงรุกอย่างแข็งขันทั้งกระบวนการคิด ทำ และได้รับประโยชน์

.....

บุญแจกความสำเร็จ

ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมสะท้อนปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ คำนี้ถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้น แสวงหาแนวทางและวิธีการที่สร้างสรรค์ เพื่อจะบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า โดยประชาชนเป็นผู้ดำเนินการหลัก และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

.....

ทางผ่านปลอดภัย

เนื่องจากพื้นที่ตำบลท่าสายเป็นทางผ่านไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสำคัญอย่างภูชี้ฟ้า ทำให้ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปชมความงามของสถานที่แห่งนี้ โดยเฉพาะช่วงเทศกาล ทั้งปีใหม่และสงกรานต์ ด้วยความรู้สึกที่แตกต่างกันอย่างลิบลิ้นระหว่างคนเดินทางกับคนทำงาน ขณะที่ฝ่ายแรกเปี่ยมไปด้วยความสุขและความสนุกสนาน ฝ่ายหลังเรียกอย่างน่ากลัวว่าเป็นวันอันตราย เช่น “7 วันอันตราย” (29 ธันวาคม 2548-4 มกราคม 2549) ในช่วงปีใหม่ และ “10 วันอันตราย” (7-16 เมษายน 2549) ช่วงสงกรานต์ ทำให้เกิดการเฝ้าระวังและป้องกันภัยจากอุบัติเหตุทั่วประเทศ เพื่อความปลอดภัยของคนกลุ่มหนึ่งแลกรวมมาด้วยการทำงานช่วงวันหยุดของคนอีกกลุ่ม

อบต.ท่าสายวางแผนเพื่อรับมืออุบัติเหตุช่วงเทศกาลตามแผนเฉพาะกิจภายใต้โครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน กำหนดมาตรการ และการดำเนินงานต่างๆ ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังเทศกาลรื่นเริงงานนี้ โดยมาตรการช่วงก่อนเทศกาล เริ่มต้นขึ้นด้วยการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักต่อการขับขี่ปลอดภัย เช่น เมาไม่ขับ เปิดไฟสี่หมวก หรือ คาดเข็มขัดนิรภัยผ่านช่องทางที่หลากหลาย ตั้งแต่ขึ้นป้ายขนาดใหญ่ จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์แจกจ่ายแก่ประชาชน เผยแพร่ในเว็บไซต์ของ อบต. ขอความร่วมมือไปยังหอกระจายข่าวแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่ รณรงค์ ป้องกันอุบัติเหตุ และยังมีรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ออกตระเวนแจ้งข่าวแก่ประชาชนโดยรอบตำบล นอกจากนี้ยังเร่งแก้ไขจุดเสี่ยง จุดอันตรายที่เกิดอุบัติเหตุบ่อย พร้อมกับการตรวจสอบ จัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิต และอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ

ระหว่างเทศกาล ทาง อบต.ได้ตั้งจุดตรวจ และจุดบริการประชาชนที่ด้านหน้า อบต. ติดกับถนนสายเชียงรายเทิง ที่จุดนี้มีเจ้าหน้าที่จาก อบต.ท่าสาย สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.) อาสาสมัครจราจร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร่วมกันปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งช่วง 7 วันอันตราย และ 10 วันอันตราย สำหรับช่วงหลังเทศกาลเป็นการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินโครงการที่ได้ดำเนินไป ซึ่งนับแต่ดำเนินโครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ในปี 2548 จนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีผู้เสียชีวิตแม้แต่รายเดียว จำนวนการเกิดอุบัติเหตุและมีผู้ได้รับบาดเจ็บน้อยกว่า 10 ครั้ง โดยสถิติสูงสุดอยู่ที่ 6 ครั้งเท่านั้น นอกจากนี้บริการที่สมกับเป็นทางผ่านไปยังภูชี้ฟ้า เช่นการสอบถามเส้นทาง ยังเป็นบริการยอดเยี่ยมและมีผู้มาใช้บริการมากที่สุด

ผาดโผนแค้ในสนาม

การรณรงค์ขับขี่ปลอดภัยของอบต.ท่าสาย นับว่าโดดเด่นไม่เหมือนใคร และยากที่ใครจะเลียนแบบ ด้วยการรณรงค์ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดแข่งขันมอเตอร์ไซค์ร่วมกับสมาพันธ์จักรยานยนต์แห่งประเทศไทย สนามแข่งก็ไม่ได้อยู่ที่ไหนไกล เป็นเนินเขาเตี้ยใกล้กับสำนักงานที่วันนี้ถูกปรับให้กลายเป็นสนามแข่งมอเตอร์ครอสชิงแชมป์ประเทศไทย ซึ่งแต่ละปีบรรดานักบิดจากทั่วประเทศจะมารวมตัวกันที่นี่ ประชาชนและวัยรุ่นในตำบลผู้รักความเร็วและความตื่นเต้นก็จะได้มีโอกาสมาชมการแข่งขันอย่างใกล้ชิด นอกจาก อบต.จะได้ประโยชน์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวท่าสายแล้ว สิ่งหนึ่งที่ได้นั้นคือการสอดแทรกเรื่องการขับขี่ปลอดภัยแก่เยาวชนและวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการขับขี่รถมอเตอร์ไซค์

นายก อบต.ท่าสายเล่าว่า ช่วงก่อนการแข่งขันทาง อบต.จะประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ พร้อมกับแทรกเรื่องการขับขี่ปลอดภัย เช่น 3ม.2ข.1ร. และยังร่วมกับการกีฬาแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงรายจัดการอบรมขับขี่ปลอดภัย เพื่อให้เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบในการขับขี่และการใช้ยานบนท้องถนน กระตุ้นและให้ข้อคิดว่า การขับขี่วิบาก ผาดโผน และเอาชนะกันด้วยความเร็วเป็นการขับขี่ที่แตกต่างจากสภาพทั่วไป ผู้แข่งขันต้องมีความรู้ มีความชำนาญ และได้รับการฝึกฝนตนมาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุในการแข่งขัน ดังนั้นแม้ว่าจะขับขี่นำหวาดเสียว ผาดโผนและเสียงอันตราย แต่ก็ปลอดภัยทั้งคนและรถ อย่างไรก็ตามสิ่งนี้เหมาะกับอยู่ในสนามแข่ง ไม่ใช่บนท้องถนนทั่วไป

“วัยรุ่นมีความคึกคะนองประจำตัว ห้ามเขาไปขี่รถบนถนน ก็ต้องหาที่ซึ่งเขาจะได้แสดงออก อบต.กำลังมองหาแนวทางที่จะสนับสนุนเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจมาฝึกฝนเพื่อลงแข่งขันในอนาคต เปลี่ยนจากนักบิดบนถนนมาเป็นนักบิดในสนามแข่ง เพื่อเขาจะเป็นต้นแบบให้แก่เยาวชนคนอื่นในเรื่องการขับขี่ปลอดภัยได้อีกด้วย”

นอกจากไอเดียไม่เหมือนใครในการสนับสนุนการแข่งขันมอเตอร์ไซค์วิบากมาสร้างจิตสำนึกและความตระหนักเรื่องการขับขี่ปลอดภัย ทาง อบต.ยังได้รณรงค์และให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนพื้นที่ด้วย โดยที่ผ่านมาได้จัดอบรมความรู้ด้านกฎหมายจราจร บ้าย เครื่องหมายและสัญลักษณ์จราจรให้แก่นักเรียนเป็นประจำทุกปี ภายใต้ชื่อ “โครงการวัยใสใส่ใจลดอุบัติเหตุ” ขณะที่กลุ่มเด็กโตอย่างนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพจังหวัดเชียงราย ทาง อบต.ได้ขอความอนุเคราะห์จากตัวแทนจำหน่ายรถจักรยานยนต์มาสอนและแนะนำเทคนิคการขับขี่อย่างปลอดภัย

รถช่วยเหลือนักเงิน

รถแวนสีขาวจอดหลบร้อนเงียบๆ หน้าส่วนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ท่าสาย สติกเกอร์ที่แปะไว้รอบตัวรถบอกถึงหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือฉุกเฉิน (E.M.S.) ข้อความ ตัวใหญ่ด้านหน้าเขียนว่า “หน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน” ส่วนด้านหลังเป็นข้อความ ภาษาอังกฤษเห็นชัดว่า “E.M.S. TASAI” มุมล่างด้านขวามือติดสติ๊กเกอร์ความว่า “มากับพี่ ดีกว่าซ่อนคนเมา” ทำให้รถคันนี้เป็นรถเคลื่อนที่เพื่อรณรงค์ขับซี้ปลอดภัยไปในตัวด้วย

สมพงษ์ อุปมาน เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ท่าสายเล่าว่า รถฉุกเฉินคันนี้ นำมาใช้วิ่งบริการการแพทย์ฉุกเฉิน บรรเทาสาธารณภัย และกู้ภัยในตำบลท่าสาย ภายในรถจะมีอุปกรณ์กู้ภัยและปฐมพยาบาลเบื้องต้น เจ้าหน้าที่ที่มิกู้ภัยประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำและอาสาสมัครจำนวน 10 คน ประชาชนสามารถแจ้งเหตุฉุกเฉินเข้ามาได้โดยตรงที่หมายเลข โทรศัพท์สำนักงาน หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนายกอบต. และหมายเลข 1669 โดยทาง ศูนย์วิทยุจะแจ้งต่อมายังหน่วยกู้ภัยตำบลท่าสาย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเครือข่ายที่มิกู้ภัยและบรรเทา สาธารณภัยของจังหวัดที่ประกอบด้วยหน่วยงาน องค์กร และมูลนิธิ ทั้งรัฐและเอกชน

“ที่ผ่านมางานส่วนใหญ่เป็นการบริการประชาชนทั่วไป เช่น รับส่งผู้ป่วยในตำบลไปโรงพยาบาล บริการรถนำขบวนแห่งานประเพณี งานพิธีต่างๆ กรณีเกิดอุบัติเหตุที่ไม่รุนแรงจะช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้น และส่งต่อไปยังโรงพยาบาล”

อบต.ท่าสายได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านการอำนวยความสะดวก การรับส่ง-ผู้ป่วย หรือการอำนวยความสะดวกในงานพิธีต่างๆ ของหน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จและประสิทธิภาพการทำงานของงานบรรเทาสาธารณภัย อบต.ท่าสายแห่งนี้

.....

บุญแจความสำเร็จ

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นเรื่องการให้บริการฉุกเฉินต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรที่มีสมรรถนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยคำนึงว่าศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะให้การสนับสนุนงานด้านนี้ไม่เท่าเทียมกัน การประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพร่วมกับหน่วยกู้ภัยในพื้นที่เป็นทางออกแก่องค์กรขนาดเล็ก มีงบประมาณและบุคลากรจำกัด

.....

ความต่อเนื่องและเครือข่าย

จากชื่อ “โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษอุบัติเหตุด่วนเหตุร้าย” บอกให้ทราบถึงจุดเด่นของการจัดการความปลอดภัยในเรื่อง “ความต่อเนื่อง” ดังที่นายก อบต.ท่าสายอธิบายว่า จะต้องดำเนินการติดตาม ปรับปรุง และพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ “ท่าสายอยู่ดีมีสุข” ที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ กล่าวคือเรื่องความปลอดภัยจะสอดแทรกอยู่ในเรื่องวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ขณะที่ประเด็นเหล่านี้จะแทรกซึมอยู่เรื่องความปลอดภัยและการบรรเทาสาธารณภัยด้วย เช่น การจัดโครงการท้องถิ่นร่วมใจ ประเพณีไทยลดอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นการรณรงค์ลดอุบัติเหตุในช่วงงานประเพณี ทำให้ได้ประโยชน์ทั้งการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีของท้องถิ่น และร่วมป้องกันปัญหาอุบัติเหตุ

สำหรับการรณรงค์สร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง เป็น การดำเนินการที่สอดคล้องไปกับภาคีเครือข่าย เช่น ช่วงเทศกาลที่มีการรณรงค์จากเรื่อง “เมาไม่ขับ” จนถึง “ไม่ซ้อคนดื่ม” มาตรการ 3ข.2ร.1ม. หรือโทรฯไม่ขับ โดยการรณรงค์จะเข้มข้นมากช่วงเทศกาลเพราะนักท่องเที่ยวล้นไหลเดินทางผ่านเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับอุบัติเหตุทั้งเสียชีวิตและบาดเจ็บ จะเกิดขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวมากกว่าประชาชนในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ได้ละเลยการรณรงค์นอกช่วงเทศกาล โดยตลอดทั้งปีจะมีกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อจะสนับสนุนและส่งเสริมความปลอดภัย

วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจและค่อนข้างได้ผลดี การที่นายกอบต.เป็นสื่อบุคคลในการรณรงค์ด้วยการสอดแทรกเรื่องปัญหามลพิษอุบัติเหตุด่วนเหตุร้าย การป้องกัน และการตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการประชุมร่วมกับหน่วยงาน องค์กร และประชาชน เช่น ในโอกาสแจกเบียร์ยังชีพผู้สูงอายุจะได้หยิบยกเรื่องความปลอดภัย และการป้องกันอุบัติเหตุมาคุยกัน หรือการประชุมร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ แม้จะเป็นการประชุมหัวข้อที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง หากมีโอกาสก็จะได้หารือ ปรีกษา และพูดคุยกันเรื่องความปลอดภัย และปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการรณรงค์ ป้องกันและแก้ไขปัญหามาที่ได้ผลดีอีกทาง

สิ่งที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย และสร้างความต่อเนื่องในการทำงานนั้น คือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในแผนงานและโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษอุบัติเหตุด่วนเหตุร้าย โดยมีการบูรณาการในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านการบรรเทาสาธารณภัย การรณรงค์ลดอุบัติเหตุช่วงเทศกาล การรณรงค์ป้องกันอาชญากรรมและยาเสพติด เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ผนวกเอาเรื่องความปลอดภัยไว้ใน การส่งเสริมสุขภาพในการดำเนินงานตามกองทุนหลักประกันสุขภาพ เพราะหากขับขีไม่ปลอดภัย ได้รับอุบัติเหตุจากการใช้ถนนก็ส่งผล

ต่อสุขภาพ ยิ่งสุขภาพที่เป็นเรื่องสุขภาวะด้วยแล้ว การจัดสิ่งแวดล้อมเช่นถนนหนทาง การสร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัยบนท้องถนนเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำควบคู่กับการดูแลสุขภาพของประชาชน

ความสำเร็จของการป้องกันอุบัติเหตุต่อเนื่องยังมาจากการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทุกคน ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการนี้ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงาน องค์กรและภาคประชาชน เกิดการ “บูรณาการ” การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม สามารถตอบสนองต่อปัญหาอย่างตรงจุดและได้ผลสำเร็จ ยกตัวอย่างการแก้ไขปัญหามอกควันที่เกิดจากหมอกควันและควันไฟ จากการเผาวัชพืชเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การหาของป่าของชาวบ้าน และธรรมชาติช่วงหน้าแล้ง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่เพาะปลูกและมีป่าผลัดใบบนดอยอยู่

“แม้ว่าเรื่องหมอกควันไม่ได้เป็นสาเหตุหลักการเกิดอุบัติเหตุ แต่ก็รบกวน เป็นอันตรายเพราะทำให้ทัศนวิสัยในการขับรถไม่ดี จึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานป้องกันและควบคุมโรคอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องปัญหาหมอกควัน และศูนย์ป้องกันไฟป่าในการป้องกันปัญหาเรื่องนี้”

เครือข่ายยังช่วยให้บรรลุผลตามมาตรการ 5E เช่น การบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) ก็ได้ อาทิเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้มงวดกวดขันเรื่องวินัยจราจร การจับกุมผู้กระทำผิด โดยพบการกระทำผิดตามกฎหมายจราจรทางบกที่พบมากได้แก่ การตัดแปลงสภาพรถ ไม่พกใบขับขี่ และไม่สวมหมวกนิรภัย หรือการประชาสัมพันธ์และการสร้างกระแส (Education) นอกเหนือจากใช้ช่องทางสื่อสารต่างๆ แล้ว ยังได้รับความร่วมมือกับทางโรงเรียนในพื้นที่เข้าไปให้การอบรมด้านวินัยจราจรแก่นักเรียนเป็นประจำทุกปี รวมถึงการที่บริษัทเอกชนผู้ขายรถจักรยานยนต์ได้จัดฝึกอบรมแก่ประชาชนที่จะสอบใบขับขี่ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความปลอดภัยในการใช้รถบนท้องถนน

ผลจากการดำเนินงานจัดการความปลอดภัยที่ครอบคลุมมาตรการทั้ง 5E นี้เอง อบต.ท่าสายจึงได้รับรางวัลชนะเลิศ โครงการชุมชนร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน ระดับองค์กรปกครองส่วนตำบล ประจำปี 2549 ที่มอบให้โดยสภาวิศวกร ซึ่งสร้างความภูมิใจให้แก่ท้องถิ่นแห่งนี้เป็นอย่างมาก เป็นสิ่งที่ยืนยันให้เห็นแล้วว่า

ท่าสายแห่งนี้ไม่เคย “สาย” เรื่องความปลอดภัย

ประเภทเทศบาล

เรื่อง: กาศสินธุ์: เมืองไดโนเสาร์รักษาความปลอดภัย

โครงการเทศบาลสร้างความปลอดภัย เกิดให้ 80 พรรษา โดยเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์

กระดุกไดโนเสาร์ที่ได้รับการขุดพบ ณ ภูคุ้มข้าว อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ ได้เปลี่ยนให้เมืองแห่งนี้กลายเป็นเมืองไดโนเสาร์ แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้เจ้าสัตว์โลกดึกดำบรรพ์ที่สมบูรณ์ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่ห่างออกไปก็ได้ร่วมประวัติศาสตร์ที่น่าภูมิใจอันนี้ ด้วยการสร้างเมืองที่มีการประดับประดาด้วยไดโนเสาร์ บ้างกลายเป็นต้นเสาไฟฟ้า เป็นรูปปั้นขนาดใหญ่ในวงเวียน และที่สะดุดตาคือป้ายรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุรูปที่มีไดโนเสาร์เป็นพรินเตอร์ประกอบข้อความต่างๆ เช่น “เคารพกฎจราจร” “ใส่หมวกกันน็อค” ตัวที่ยืนยิ้มหน้าโรงเรียนอนุบาลแนะนำเด็ก ๆ ให้ “ข้ามถนนตรงทางม้าลาย”

“เราขอป้าย กกต.มาใช้ต่อ ตอนนั้นเขาเอามารณรงค์ให้คนไปเลือกตั้ง พอเสร็จแล้วเราขอไว้ มาเปลี่ยนข้อความในการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุ” **จำเอกภราดร เนตวงษ์** หรือ “จำดอน” หัวหน้างานรักษาความสงบ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เฉลยถึงที่มา และภารกิจของไดโนเสาร์เหล่านี้ ซึ่งมีได้เป็นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ช่วยรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุภายใต้โครงการเทศบาลสร้างความปลอดภัย เกิดให้ 80 พรรษา ซึ่งตัวเขาเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

จำดอนเล่าว่า ในการกำหนดดัชนีชี้วัด(KPI) โดยทั่วไป ผู้เสียชีวิตต้องไม่เกิน 6 คนต่อจำนวนประชากร 4 แสนคน ซึ่งเมื่อคำนวณประชากรในเขตเทศบาลกาฬสินธุ์ดัชนีชี้วัดอยู่ที่ไม่เกิน 11 คน แต่เพื่อเป็นแรงผลักดัน กระตุ้นการทำงาน และสร้างความท้าทายมากขึ้นได้ปรับให้ผู้เสียชีวิตต้องไม่เกิน 6 คนต่อปี และจำนวนคดีอุบัติเหตุไม่เกิน 9 คดี โดยนำข้อมูลสาเหตุการตายและการบาดเจ็บมาใช้เป็นฐานวิเคราะห์ วางแผน กำหนดรูปแบบและวิธีการในการแก้ไข ป้องกัน และลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

“จากการสำรวจข้อมูลสถิติบันทึกคดี พบว่าการขับซึรถมอเตอร์ไซค์เป็นสาเหตุการเสียชีวิตและบาดเจ็บมากที่สุด กลุ่มผู้สูญเสียส่วนใหญ่เป็นเยาวชน และผลจากการรณรงค์ช่วงเทศกาลทั้งปีใหม่และสงกรานต์ทำให้อัตราการเสียชีวิตและบาดเจ็บลดลง แต่กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนอกช่วงเวลาเทศกาล จึงต้องปรับแผนการรณรงค์ที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดทั้งปี ไม่ใช่เฉพาะเทศกาลเท่านั้น”

โครงการร่วมด้วยช่วยกันป้องกันอุบัติเหตุ

แม้กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงแต่หากให้การศึกษาแก่เยาวชนเพื่อให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎจราจร ป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร ต่างๆ และการขับขี่อย่างปลอดภัย น่าจะช่วยลดความเสี่ยงและความสูญเสียในคนกลุ่มนี้ จึงได้ริเริ่มดำเนินโครงการร่วมด้วยช่วยกันป้องกันอุบัติเหตุ ร่วมกับสถานีตำรวจภูธรเมืองกาฬสินธุ์ จัดอบรมเรื่องวินัยจราจร การขับขี่ปลอดภัย และสร้างจิตสำนึกแก่นักเรียนในระดับ ปวช. และมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน 6 แห่ง รวม 5 ครั้งในเวลาหนึ่งปี

ในหลักสูตรการอบรมเยาวชนกลุ่มเป้าหมายจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการจราจร (วินัยจราจร) การปฐมพยาบาลเบื้องต้นผู้ได้รับอุบัติเหตุ การขออนุญาตมีซึ่งใบขับขี่ และความรู้เรื่องการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย สำหรับวิทยากรมาจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานขนส่งจังหวัดกาฬสินธุ์ และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดกาฬสินธุ์

การอบรมแต่ละครั้งมีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 200 คน หลังเสร็จสิ้นโครงการจะมีผู้ผ่านการอบรม 1,000 คน ทุกครั้งผู้เข้าอบรมจะทำแบบประเมินผลความพึงพอใจ ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่พอใจ ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นเรื่องการจราจร สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมสะท้อนความรู้สึกแบบเด็ก ๆ อย่าง “ของกินน่าจะให้เยอะๆ” “การพูดเฉยๆ จะทำให้ผู้ฟังเบื่อได้ง่ายๆ” “ไม่อยากอบรมนาน” ซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงหลักสูตรการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาโครงการต่อไปจากความเห็นบางคนที่เสนอไว้ ซึ่งคิดเชื่อมโยงออกไปว่า “อยากให้โครงการนี้ขยายไปอบรมตามหมู่บ้านต่างๆ หรือโรงเรียนรอบนอกด้วย เพราะคนข้างนอกต้องเข้ามาในเมือง หากไม่รู้กฎจราจร เครื่องหมาย ป้ายจราจร ต่างๆ ก็จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ”

“การฝึกอบรมจะทำตลอดปีร่วมกับโรงเรียนในเขตเทศบาล อาศัยการทำงานร่วมกันในเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ดำเนินการ ถือเป็นงานเชิงรุกที่ลุยเข้าไปในโรงเรียน สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็กและเยาวชนโดยตรง ช่วยประหยัดงบประมาณ โรงเรียนและนักเรียนได้ตื่นตัวเรื่องความปลอดภัย บางแห่งมีการสร้างแกนนำเยาวชนที่ผ่านการอบรมไปให้ความรู้แก่เพื่อนๆ จัดกิจกรรม กลุ่มและชมรมรักความปลอดภัยในโรงเรียน” จำตอนกล่าว

.....

บุญแจกความสำเร็จ

หลักสูตรการจัดการฝึกอบรม ให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนจะลดความเสี่ยงในคนกลุ่มนี้ ซึ่งต้องจัดการอย่างเหมาะสมและพอเพียง สามารถตอบสนองต่อความสนใจ พฤติกรรมการใช้รถใช้ถนน และพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาวัยรุ่น หลักสูตรประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเรื่องความปลอดภัย วินัยจราจร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมหนักหนา การปฏิบัติจริง การสร้างเสริมและการสนับสนุนเยาวชน โรงเรียน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม การถ่ายทอด การบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ขยายผลลัพธ์เรื่องความปลอดภัยให้กว้างขวางต่อไป

.....

โครงการฝึกอบรมกักกันทางถนน

“ผมใจหายหลายครั้งที่เห็นหน่วยกักกันเอกชนออกไปทำงาน แทนที่จะสร้างความปลอดภัยกลับไปสร้างความไม่ปลอดภัยให้แก่ประชาชน” จำตอนสะท้อนความรู้สึกต่อการกักกันและหน่วยงานกักกัน

ด้วยเล็งเห็นปัญหาดังกล่าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้จัดโครงการฝึกอบรมการกักกันทางถนนขึ้น โดยมีผู้ร่วมฝึกอบรม ได้แก่ พนักงานดับเพลิง พนักงานเทศกิจ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิต่างๆ รวมทั้งอาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน (อปพร.) เพื่อให้คนเหล่านี้ได้มีความรู้และทักษะในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บที่เกิดเหตุหรือในชุมชน

ตารางฝึกอบรมประกอบด้วยบรรยายและการฝึกปฏิบัติจริง ได้แก่ วิชากฎหมายอาญา วิชาการจัดการจราจร วิชาการเคลื่อนย้ายช่วยเหลือผู้ประสบภัย และวิชาการใช้เครื่องมือกักกัน

ไม่เพียงแต่หน่วยงานกักกันเท่านั้นที่ได้รับการฝึกอบรม ทางเทศบาลได้มีการจัดฝึกอบรมพนักงานขับรถยนต์และเครื่องจักรกลทุกประเภทของเทศบาล เพราะเป็นหน่วยงานที่มีรถยนต์ รถบรรทุก รถดับเพลิง ตลอดจนเครื่องจักรกลจำนวนมาก ผู้ขับรถเหล่านี้ควรมีความรู้เรื่องกฎ

และวินัยจรรยา เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งแก่คนขับเอง ประชาชนร่วมทาง และทรัพย์สินของทางราชการ โดยเน้นการให้ความรู้กฎหมายจราจรทางบก พ.ศ.2522 กฎหมายว่าด้วยการละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2539 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย ตลอดจนความรับผิดชอบทางด้านวินัย

.....

กฎแห่งความสำเร็จ

การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอขวดอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ ถูกต้อง และถูกวิธี ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมที่จำเป็น การพัฒนาความรู้ให้หลากหลายและเพิ่มทักษะด้านการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

.....

การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกภาคสมัครใจ จำเป็นต้องมีภาคบังคับด้วยการใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งทางงานจราจร สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์เอาจริงเอาจังเรื่องการสวมหมวกนิรภัย อย่างต่อเนื่อง โดยจะเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสี่แยก จุดตรวจต่างๆ และบริเวณที่มีการจราจรคับคั่ง ช่วงแรกที่เข้มงวดเรื่องวินัยจราจรทำให้ตำรวจถูกร้องเรียนจากผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนเพราะไม่พอใจที่ไปจับลูกหลานเขา บางคนแค่ไปตลาด หรือขับขี่ระยะสั้นๆ จำตอนแล้วว่า ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุได้หยิบประเด็นนี้ขึ้นมาคุยกัน ทางตำรวจชี้แจงว่า เข้าใจถึงความไม่พอใจของประชาชน แต่เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง มองถึงภาพรวมที่ประชาชนจะได้รับความปลอดภัย ลดการเสียชีวิตและการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นประโยชน์มากกว่า ยิ่งในระยะยาวที่ประชาชนจะปฏิบัติตามกฎหมายจราจรโดยอัตโนมัติ จึงเห็นควรดำเนินการต่อไป และการเอาจริงจังดังกล่าวส่งผลให้สถิติการจับกุมผู้ไม่สวมหมวกนิรภัยลดลง จากในปี 2549 จำนวน 4,319 ราย พอในปี 2550 มีจำนวน 2,439 ราย หรือลดลงร้อยละ 56.47

.....

ล้อมกรอบ 1

ธนาคารหมวกกันน็อคเพื่อน้องไม่หิวจน “น็อค”

จำตอนแล้วว่า ผลจากการเข้มงวดกวดขันการสวมหมวกนิรภัย มีนักเรียน นักศึกษาถูกจับและเสียค่าปรับ ทำให้บางคนไม่มีเงินกินข้าว ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน เกิดความเดือดร้อนกันทั่วหน้า จนผู้ปกครองนำเรื่องร้องเรียนเทศบาล แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่น่าเห็นอกเห็นใจ และควรจะอละม่อมช่วยเหลือแก่นักเรียน แต่ทางตำรวจชี้แจงว่า หากอนุโลมแก่คนกลุ่มใดแล้ว คนอื่นๆ จะอ้างว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ ส่งผลกระทบต่อภาพรวมการบังคับใช้กฎหมายจราจร คนจะไม่เชื่อฟัง ไม่ยำเกรง และไม่ตระหนักต่อความปลอดภัยในชีวิตตนเองและผู้อื่น เทศบาลได้เสนอแนวทางและวิธีการจัดหาหมวกกันน็อกช่วยเหลือนักเรียน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากจำนวนหมวกที่จัดหาได้ไม่พอสอดจำนวนนักเรียน จึงเรียกประชุมคณะกรรมการในโรงเรียนนำร่องมาระดมสมองหาแนวทางแก้ไข ก็ได้แนวคิดว่าจะนำมาเป็นหมวกส่วนกลางให้ยืมใช้ ซึ่งต้องมีการควบคุม กำกับดูแลการยืม-คืน และบำรุงรักษา ทำให้นักถึงรูปแบบของธนาคาร จึงกลายเป็น “ธนาคารหมวกกันน็อก” เพื่อบริการยืม-คืนหมวกกันน็อกแก่นักเรียน โดยเปิดให้บริการเพิ่มเติมได้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปัจจุบันธนาคารหมวกกันน็อกได้ดำเนินการแล้วในโรงเรียนมี 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุกุลนารี โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย และวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ เชื่อว่าน่าจะบรรเทาปัญหาและความเดือดร้อนของนักเรียนและผู้ปกครอง ขณะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการเข้มงวดกวดขันด้านวินัยจราจร

.....

นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบจำกัดความเร็ว การติดตั้งป้ายกำหนดความเร็วในชุมชนและถนนสายต่างๆ ในเขตเทศบาล การตั้งจุดตรวจในช่วงเทศกาล และในช่วงเวลาปกติ รวมถึงการลงโทษผู้กระทำผิดและถูกคุมประพฤติในคดีขั้วขั้วรถขณะมีนเมาสุรา

จำตอนแล้วว่า ผู้ที่ถูกคุมประพฤติจะต้องเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องกฎหมายจราจร โทษของการดื่มแล้วขับ และทำงานบริการทางสังคม เช่น กิจกรรม “ทำความดีเพื่อแผ่นดิน” ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ร่วมกับผู้ถูกคุมประพฤติที่เส่นจราจรบนขอบทาง ทาสีรั้วให้กับโรงเรียนทุกโรงเรียนในเขตเทศบาล และเดินรณรงค์ขั้วขั้วปลอดภัย เพื่อจะเตือนสติทั้งตัวผู้กระทำผิดว่าต่อไปจะขั้วขั้วด้วยความระมัดระวัง ดื่มไม่ขับ และกระตุ้นจิตสำนึกผู้อื่นขั้วขั้วอย่างปลอดภัย ด้วยตัวอย่างจริงของผู้กระทำผิด เพราะหากละเลย ประมาท ขาดวินัยและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเสียแล้ว โชคดีที่ไม่เสียชีวิตหรือบาดเจ็บไปซะก่อนก็ต้องได้รับโทษด้วยการบำเพ็ญประโยชน์และบริการทางสังคมเช่นนี้

.....

บุญแฉความสำเร็จ

การบังคับใช้กฎหมายต้องกระทำอย่างเข้มงวดและเคร่งครัด เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยตระหนักถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในภาพรวมและประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนจะได้รับ จากการ “บังคับ” จะเปลี่ยนเป็นการสมัครใจและมีวินัยด้วยตนเองอย่างอัตโนมัติ แม้ว่าคนใส่หมวกนิรภัยเพราะกลัวตำรวจมากกว่ากลัวอุบัติเหตุ แต่ในระยะยาวเขาจะเรียนรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นของสิ่งนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมอีกด้วย

.....

การแก้ไขปรับปรุงถนนให้มีความปลอดภัย

ในด้านการปรับปรุงวิศวกรรมจราจร ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้ขอความร่วมมือจากศูนย์วิจัย การขนส่ง ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ออกแบบ จัดระบบจราจรบริเวณเจ็ดแยกหนองแซง ซึ่งเป็นจุดเชื่อมถนนสำคัญ 5 สาย มีขบวนรถผ่านด้วยความเร็วสูง ประกอบกับขาดการจัดระบบจราจรตามหลักด้านวิศวกรรมจราจร ระดับของผิวจราจรแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง

ทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้นำหลักวิศวกรรมจราจรมาใช้ในการปรับปรุงเจ็ดแยกหนองแซง ได้แก่

1. การลดความขัดแย้งทางจราจร เพื่อลดความเสี่ยง และความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุ
2. การลดความเร็วของขบวนรถที่วิ่งเข้าสู่ทางแยก
3. การลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง
4. การปรับปรุงภูมิทัศน์

ผลจากการปรับปรุงดังกล่าวช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้น สามารถลดอุบัติเหตุจากเดิมที่เกิดขึ้นทุกวัน เหลือน้อยและไม่เป็นคดี จนแทบจะไม่มีเลย นอกจากนี้ยังได้สำรวจบริเวณอื่นๆ ที่มีปัญหาจราจรในเขตเทศบาล จากนั้นฝ่ายช่างเข้ามาดำเนินการปรับปรุงให้เป็นไปตามหลักวิศวกรรมถนน

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงที่ต้องใช้งบประมาณการปรับปรุงเป็นจำนวนมาก เรียงลำดับก่อน-หลังความเร่งด่วน ในบริเวณที่มีปัญหาฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะมาร่วมกันวิเคราะห์ว่า ปัญหาเกิดจาก

อะไร และจะแก้ปัญหาได้อย่างไร ทั้งนี้การปรับปรุงอาจไม่ต้องใช้งบประมาณทุกครั้งไป ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหานั้นๆ เช่น บริเวณหน้าโรงเรียนที่มีอุบัติเหตุบ่อย พบว่า การจราจรคับคั่งมาก เพราะผู้ปกครองมาส่งนักเรียน และตอนเย็นช่วงหลังเลิกเรียน วิธีการแก้ปัญหาคือการใช้พนักงานเทศกิจ และ อปพร. เข้ามาช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ภายใต้โครงการ “พาน้องข้ามถนน”

“อุบัติเหตุมักเกิดขึ้นเวลาเร่งด่วน คือระหว่างเวลา 06.00-08.00 น. และเวลา 15.00-17.00 น. โดยมีจุดเสี่ยงในบริเวณถนนหน้าโรงเรียน สถานศึกษาต่างๆ ที่มีนักเรียน นักศึกษาใช้รถเป็นจำนวนมาก จะต้องใช้เจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวก จัดการจราจร สร้างให้เกิดความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทั้งพนักงานเทศกิจและ อปพร. จะต้องผ่านการอบรมความรู้และทักษะการจัดการจราจร และการใช้สัญญาณจราจรอย่างถูกต้อง”

การช่วยเหลือฉุกเฉิน

กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินประชาชนสามารถติดต่อเรียกใช้บริการได้ที่หมายเลขใดหมายเลขหนึ่งได้แก่ 199, 1559, 1669 และ 043-813000 ตลอด 24 ชั่วโมง หลังจากเจ้าหน้าที่วิทยุรับแจ้งเหตุ นำเสนอผู้บังคับบัญชาให้ทราบและพิจารณาสั่งการ ชุดปฏิบัติการเตรียมพร้อมการให้บริการ และออกปฏิบัติงานหลังได้รับการติดต่อแจ้งเหตุจากศูนย์สั่งการ (เขตเมือง) ภายใน 3-5 นาที และถึงที่เกิดเหตุ 10-15 นาที จากนั้นรายงานสถานการณ์ไปยังศูนย์สั่งการ และนำส่งผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลในทันที

การพัฒนาชุดกู้ภัยของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำกัดอนแล้วว่า ได้ผนวกแนวคิดบริการการแพทย์ฉุกเฉินกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งทีมกู้ภัย รวมเป็น “กู้ชีพกู้ภัย บริการการแพทย์ฉุกเฉินในชุมชน” เพราะลักษณะงานใกล้เคียงกัน แต่เพิ่มศักยภาพมากขึ้นในการดูแลผู้ที่ได้รับบาดเจ็บที่เกิดเหตุ เพื่อช่วยลดการบาดเจ็บและความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายคนในที่เกิดเหตุ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการคือป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือที่เรียกติดปากกันว่า “ดับเพลิง”

“ดับเพลิงเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อม ทางเทศบาลได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การจัดซื้อเครื่องตัดถ่างไฮดรอลิก ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ทันสมัย ใช้งานได้ง่าย ยิ่งกรณีที่เกิดเหตุรุนแรงโดยเฉพาะผู้บาดเจ็บติดอยู่ในตัวรถ จะสามารถนำตัวออกมาได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ส่งบุคลากรเข้าร่วมอบรมเรื่องระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพให้แก่ทีมทำงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย สามารถลดอัตราการตาย ความพิการและความสูญเสียกรณีอุบัติเหตุและเจ็บป่วยฉุกเฉิน”

สองเท่าป้ันรักษาความปลอดภัย

สำหรับในยามปกติ การดำรงชีวิตประจำวันทั่วไป ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ก็จะได้รับการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ “อุ่นใจ” กับการตรวจตรา สอดส่องดูแล ลูกหลาน เยาวชน มิให้มั่วสุมทำผิดกฎหมาย ไปจนถึงรับเรื่องร้องทุกข์ ปัญหาในชุมชนตั้งแต่ เหตุฉุกเฉินต่างๆ ไฟไหม้ รถชน วิวาหัย ผัวเมียทะเลาะกัน จนกลายเป็น “ขวัญใจ” ของประชาชน ชื่อของพวกเขาอย่างเป็นทางการคือ “สายตรวจจักรยาน”

ล้อมกรอบ 2

สายตรวจจักรยาน อัศวินแห่งลุ่มน้ำป่าว

ความยากลำบากในการใช้ชีวิตที่มากขึ้นตามแรงหมุนของระบบเศรษฐกิจของสังคม ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของแต่ละคนในระดับแตกต่างกัน ยิ่งสถิติคดีอาชญากรรมล้นก้าง ซึ่ง ปล้นที่เพิ่มสูงขึ้น ชีวิตเหมือนถูกภัยคุกคามสะกดรอยตลอดเวลา สิ่งที่พอทำกันได้คือ คอยเตือนตนเองและคนในครอบครัวให้ระมัดระวังตัว ไม่ประมาท การหวังจะพึ่งอัศวินขี่ม้าขาวในวิกฤตการณ์คับขันดูเหมือนจะมีแต่ในนิยายเท่านั้น

ขณะที่ฟากหนึ่งในดินแดนลุ่มน้ำป่าว จังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากการดูแลความปลอดภัยในมือของตนเองแล้ว ยังได้อีกหลายร้อยมือของชาวบ้านกลุ่มใหญ่ที่ร่วมแรงร่วมใจดูแลความปลอดภัยให้กับชุมชน ทุกคนภูมิใจในการทำหน้าที่สายตรวจจักรยาน ผู้เป็นฉากหลังของความสุขสงบที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

ที่นี่เป็นแห่งแรกของประเทศไทยที่ทุกค้ำคินชาวบ้านจะพบเห็นเหล่า อปพร. ใช้จักรยานออกตรวจตราความปลอดภัยไปตามชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาล เช่นเดียวกับค้ำคินนี้

เลิกแถว! เฮ้!

สิ้นเสียงตรวจแถว อปพร.ที่เข้าเวรเป็นสายตรวจ ก็ไปจัดแจงเตรียมอุปกรณ์และตรวจเช็คความพร้อมของจักรยานก่อนออกปฏิบัติหน้าที่

"งานหลักของสายตรวจจักรยาน คือการรักษาความปลอดภัยให้กับพี่น้องในชุมชนยามค่ำคืน โดยจะออกตรวจไปตามตรอก ซอก ซอยต่างๆ ในเขตเทศบาล เพื่อคอยสอดส่องดูแลป้องกันปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะวัยรุ่นเมาเหล้าทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ เหตุฉุกเฉินต่างๆ รวมทั้งการรับร้องทุกข์จากพี่น้องในชุมชน เมื่อประสบเหตุร้ายแรงก็จะวิทยุแจ้งมายังแม่ข่าย เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าไปจุดเกิดเหตุอย่างรวดเร็ว" จีระพงษ์ ชื่นชะง้อ ประธานคณะกรรมการอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดกาฬสินธุ์พูดถึงหน้าที่หลักของสายตรวจจักรยาน

ที่นี่มีสมาชิก อปพร. ถึง 803 คน จึงเป็นเครือข่ายที่แทรกซึมอยู่ทุกชุมชน คอยเป็นหูเป็นตา เมื่อเกิดเหตุร้ายต่างๆ ก็จะแจ้งมายังศูนย์รับแจ้งเหตุ นับเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้แก่ชุมชน

พลันพระอาทิตย์ตกดิน อปพร. ที่มีหน้าที่เป็นสายตรวจจักรยานจะมาพร้อมกัน ณ ที่ทำการศูนย์ฯ เพื่อตรวจแถว และแจ้งภารกิจ ซึ่งในแต่ละคืนจะมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราความสงบเรียบร้อย 9 นาย ซึ่งจักรยานไปตามเส้นทางต่างๆ ในเขตเทศบาล โดยมีจุดตรวจหรือตู้แดง 36 จุด กระจายอยู่ในจุดเสี่ยงตามชุมชนต่างๆ ทั้ง 14 ชุมชน กว่าเสร็จสิ้นภารกิจก็เป็นเวลาประมาณหนึ่งนาฬิกาของวันใหม่

"พวกเราจะขี่จักรยานออกตรวจไปพร้อมๆ กัน เพื่อความปลอดภัย เพราะบางครั้งเจอวัยรุ่นเมาเหล้าแล้วพูดคุ้ยตักเตือนไม่รู้ฟังหรือประสบเหตุร้ายจะได้คอยช่วยเหลือกัน ชุมชนไหนอยากให้ติดตั้งตู้แดงในจุดเสี่ยงก็แจ้งมา เราจะพิจารณาแล้วไปติดตั้งให้ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย" สวัสดิ์ ภูผิวงาม อายุ 68 ปี อปพร. จากชุมชนโพธิ์ไทรเล่าให้ฟัง

น่าสนใจที่ อปพร. ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ แต่กลับส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่มากกว่า เพราะในทางกลับกันความเป็นพี่ ป้า น้า ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นเสมือนลูกหลานให้ความเคารงอกเกรงใจ จุดนี้เองที่ทำให้สามารถไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ง่าย เพราะบ่อยครั้งการแก้ไขปัญหของตำรวจด้วยการปราบปรามมักไม่ได้ผล ต้องอาศัยความเป็นคนในชุมชนเดียวกันเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจ ลักษณะนี้จึงเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการป้องปรามที่ได้ผลเป็นจริง

"เราจะใช้วิธีการพูดจาดีๆ ด้วยเหตุผลกับเขา โดยการเตือนก่อน บอกเขาว่าจะฟังหรือไม่ฟัง จะเลิกหรือไม่เลิก ส่วนใหญ่จะว่าง่าย เพราะเขารู้จักเรา บางคนก็ลูกหลานเราเองแท้ๆ แต่ถ้าเป็นตำรวจเขาไม่ค่อยพูดคุย จะจับกุมทันที ซึ่งเป็นวิธีที่ระงับเหตุได้ แต่แก้ปัญหาไม่ได้" สวัสดิ์ ภูผิวงาม กล่าว

กว่าจะมาเป็น อปพร. ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องผ่านการฝึกอบรมด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ระเบียบวินัย แม้จะไม่หนักหนาแต่สิ่งสำคัญต้องอาศัยน้ำใจรักชุมชน เพราะการอาสาไม่ได้ผลตอบแทนเป็นเงินทอง ทั้งต้องเสียสละเวลาคอยสอดส่องดูแลชุมชนตนเอง เพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม อันเป็นหนทางไปสู่ภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เข้มแข็ง

"รู้สึกภูมิใจมาก มันเป็นโอกาสเล็กๆ ของคนจบแค่ ป. 4 ที่ได้ช่วยชาติ ถึงจะไม่มีเงินเดือนก็ช่าง เครื่องแบบเราก็ตัดตัดกันเอง เพราะเราคิดแบบสบายใจว่าเราได้ช่วยเหลือชาวบ้าน ช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ เป็นการทำงานที่ได้ประสบการณ์ ความรู้ ที่หาจากที่อื่นไม่ได้" จวง จง บรรจบ อปพร. ในวัย 72 ปี กล่าวด้วยความภูมิใจถึงสิ่งที่ทำ

สายตรวจจักรยานยังนับเป็นแนวคิดที่เข้ากับยุคโลกร้อนได้เป็นอย่างดี เพราะประหยัดไม่ต้องใช้น้ำมัน ไม่ก่อมลพิษ ดูแลรักษาง่าย และยังเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง นางรัตน์ สุวรรณชาติ หรือป้ารัตน์ อายุ 61 ปี อปพร. เป็นคนหนึ่งที่ได้ประโยชน์จากการเป็นสายตรวจจักรยาน เล่าว่าเมื่อก่อนสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง แต่พอสามีชวนให้มาเป็นสายตรวจจักรยานสุขภาพก็ดีขึ้นมาก ไม่ต้องเข้าออกโรงพยาบาลเหมือนก่อน

"เมื่อก่อนน้ำตาลในเลือดสูงมาก ความดันโลหิตป่าสูงสามร้อยกว่า แต่ตอนนี้ลดเหลือแค่หกสิบเจ็ดสิบ เพราะได้ออกกำลังกาย ขาแข้งก็ดีขึ้น แรกๆ ทางบ้านก็เป็นห่วง แต่พอเห็นสุขภาพดีขึ้นจากที่เคยห้ามไม่ให้มา ตอนนี้อ้าววันไหนไม่ได้เข้าเวรลูกก็จะถามว่าวันนี้ไม่ออกตรวจหรือ"

ป้ารัตน์ ยังแอบกระซิบอีกว่า "เวลาไปตามชุมชนต่างๆ ชาวบ้านเขาดีใจ และอุ่นใจที่เห็นอปพร. มาลงเวลาตามจุดตรวจ เขาว่ายายอย่าลาออกนะ อยากให้ยายมาทุกวัน เพราะวัยรุ่นแถวนี้เขาเชื่อฟังยาย จนเดี๋ยวนี้ถ้าใครถามว่าป้าทำงานอะไร ก็จะตอบว่ากลางวันเลี้ยงหลาน กลางคืนตรวจฝึบ"

การทำงานที่ใกล้ชิดชุมชนทำให้สายตรวจจักรยานกลายเป็นขวัญใจของชาวบ้าน ทำให้หลายคนเข้ามาขอสมัครเป็น อปพร. เพราะอยากเป็นสายตรวจจักรยาน จนเครือข่าย อปพร. ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

การทำงานของสายตรวจจักรยานจึงสะท้อนชัดถึงสิ่งที่ชุมชนได้รับ วิธีสร้างการมีส่วนร่วมเช่นนี้คือกิจกรรมของชาวบ้านในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่มุ่งหวังรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างได้ผลตามวิถีทางของชุมชน ไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องช่วยกัน

เช่นเดียวกับร่างกายจะให้แข็งแรงก็ต้องเริ่มจากภายใน ออกกำลังกายเป็นประจำ การสร้างจิตสำนึกของคนที่นี่ก็บ่งบอกแล้วว่าชาวบ้านเลือกที่จะอยู่กันอย่างใดในสภาพสังคมที่บีบคั้น

.....

จำตอนแล้วว่า โครงการนี้เริ่มจากทางผู้บริหารให้ทางเจ้าหน้าที่คิดโครงการกิจกรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยแก่ประชาชน ได้เสนอความคิดเรื่องสายตรวจจักรยาน เพราะเห็นว่าสามารถตอบสนองต่อการดูแลความปลอดภัยชีวิต ทรัพย์สินของตนเองและชุมชนในเขตพื้นที่เมือง การทำงานตอนกลางคืนจะไม่เกะกะ กีดขวางการจราจร และไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ที่สำคัญประหยัดค่าใช้จ่าย และลดมลภาวะ โดยกลุ่มคนที่เหมาะสมเข้ามาทำงานนี้คือ อพปร. เพราะเป็นกลุ่มคนในชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรมการบรรเทาสาธารณภัย และต้องฝึกอบรมทบทวนทุกปี

“สายตรวจของตำรวจ จะตรวจทั่วไป ไม่ทั่วถึง เพียงพอตรอกซอยซอยจำนวนมากในเขตเทศบาล ยิ่งการใช้รถยนต์ตรวจลำบาก เลยคิดถึงการปั่นจักรยานเพราะซอกแซกและซอซอนตามตรอกได้ดี อย่างน้อยประชาชนที่เห็นสายตรวจ ก็จะมีสติถึงความปลอดภัย ได้มีที่พึ่งยากวิกาล หรือในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงจะเป็นกำลังสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย”

.....

บุญแจกความสำเร็จ

การสร้างการมีส่วนร่วม เปิดพื้นที่ให้คนและชุมชนเข้ามามีบทบาทและรับผิดชอบในการดูแลความปลอดภัย ช่วยแก้ไขปัญหาและช่องว่างในชุมชนซึ่งหน่วยงานราชการเข้าไปดูแลไม่ทั่วถึง สามารถแบ่งเบาภาระงานของเจ้าหน้าที่ เกิดการจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อปัญหาภายในชุมชนได้ดี และสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อเรื่องความปลอดภัยร่วมกัน

.....

แรลลี่สกายแลป

แม้ว่า อุบัติเหตุส่วนใหญ่จะมาจากข้อบกพร่องของมอเตอร์ไซค์ และรถยนต์ พบว่า ความสูญเสียเกิดขึ้นจากสามล้อเครื่อง หรือสกายแลป รถเครื่องบริการในเขตเทศบาล จำตอนเห็นว่า คนขับขาดความระมัดระวัง ทั้งจากพฤติกรรมและความสามารถในการขับขี่ ยิ่งกลางคืนอันตรายมาก เพราะรถเหล่านี้ไม่มีสัญญาณไฟเตือน ซึ่งได้ทำโครงการขอรับบริจาคแผ่นซีดีเพื่อนำมาติดแทน

สัญญาไฟ แต่ถึงแก้ไขได้แล้ว ถ้าคนขับเขายังขาดจิตสำนึก ยังไม่มีความรู้เรื่องกฎจราจร การขับขีที่ถูกต้อง จึงจัดกิจกรรมเพื่อดึงกลุ่มเสี่ยงเข้ามาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แล้วก็มาลงตัวด้วยการจัดแรลลี่ แบ่งเป็นภาคเข้าให้ความรู้เรื่องกฎจราจร การใช้รถใช้ถนน และการตรวจสภาพรถ ส่วนภาคบ่ายเป็นการแข่งขันแรลลี่สกายแลป

“ก่อนทำไปทดลองเช่าสามล้อมาคันหนึ่ง พาไปสถานที่ต่างๆ บอกเขาว่าอย่าขับเร็ว ขับปกติที่คิดว่าปลอดภัยไปตามจุดต่างๆ พอครบรอบที่กำหนดไว้ จับเวลา ได้เวลาแล้ว กำหนดเวลาแต่ละจุด มีจุดพักหนึ่งนาที เพื่อให้ตอบคำถามเกี่ยวกับอุบัติเหตุ และแหล่งท่องเที่ยว เพราะต่อไปภาพสินธุ์จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ การแข่งนี้แข่งเวลา ไม่ใช่แข่งความเร็ว ดังนั้นขับเร็วตัดคะแนน ขับช้าได้คะแนน แต่ถ้าตรงตามเวลาด้วย จะได้พิจารณาให้รางวัล”

ผลจากการจัดแรลลี่พบว่า ผู้ที่ผ่านการอบรมและได้ร่วมการแข่งขันจะขับรถด้วยความระมัดระวังขึ้น ทั้งนี้สามล้อบางคันที่ไม่สามารถแข่งขันได้ เพราะขาดการบำรุงรักษา และการตรวจสภาพรถเป็นสิ่งเตือนใจให้เขาต้องเอาใจใส่สภาพรถก่อนจะนำออกมาขับขี

“ผู้เข้าร่วมเกือบร้อยคัน ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมงาน ช่วงท้ายการอบรมที่เป็นวิทยากรเองได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์จริง ๆ ที่ต้องการนึ่งคุยกันว่า ปัญหาของความไม่ปลอดภัยคืออะไร ปัญหาสามล้อเองคืออะไร ส่วนใหญ่เขาว่า ต้องการความรู้ และการอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกแบบนี้ และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาที่ทำให้ต้องวิ่งรถเหมือนกับจะเหาะ ว่าต้องการรีบหาเงิน ส่งผู้โดยสารเสร็จกลุ่มหนึ่ง ต่ออีกกลุ่มหนึ่ง ยิ่งใช้เวลาน้อย ยิ่งได้เงินมาก ก็เป็นสิ่งที่ต้องหาทางช่วยเหลือควบคู่ไปกับการเคร่งครัดวินัยจราจรด้วย”

การประชาสัมพันธ์ ธรณรงค์ และสร้างจิตสำนึกผ่านสื่อต่าง ๆ

สิ่งที่สะดุดตาและดึงดูดความสนใจผู้สัญจรในเขตเทศบาลเมือง นั่นคือ รูปวาดไดโนเสาร์ในอิริยาบถต่างๆ บ้างขับมอเตอร์ไซค์ บ้างขับรถเก๋ง และบางตัวก็ถือป้ายให้เคารพกฎจราจร ซึ่งเป็นไอเดียสร้างสรรค์ในการนำของเหลือใช้หลังการเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) จังหวัด มาดัดแปลงเป็นป้ายธรณรงค์ที่น่ารัก สื่อสารความหมาย กระตุ้นเตือนเรื่องความปลอดภัย ได้ใจความชัดเจน นอกจากนี้ยังมีป้ายธรณรงค์ขับขีปลอดภัย เมาไม่ขับ หรือ “เมาแล้วขับ ถูกจับแน่” ที่ได้รับการสนับสนุนจากร้านค้าพาณิชย์และผู้ประกอบการในเขตเทศบาล โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะพบเห็นป้ายธรณรงค์เช่นนี้กระจายตามถนนสายต่างๆ

“อย่างน้อยมันจะได้ช่วยเตือนสติ และกระตุ้นจิตสำนึก เพราะความประมาทเพียงเสี้ยววินาทีนำความสูญเสียมากอย่างคาดไม่ถึง ดังนั้นหากจะมีสักเสี้ยววินาทีได้มองเห็นป้ายนี้จะช่วยให้

ระมัดระวังมากขึ้น ซึ่งหมายถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้วย” จำดอนกล่าวถึงความพยายามในการใช้สื่อรณรงค์

ไม่ใช่แค่ป้ายขนาดใหญ่ที่ติดตั้งตามถนน สีแฉก และเขตชุมชนต่างๆ สังเกตให้ดีจะเห็นสติ๊กเกอร์สีเหลืองสะท้อนแสงเขียนข้อความ “เบิ่ง...แฉง ความปลอดภัย” แปลเป็นภาษาภาคกลางว่า “ใส่ใจ ความปลอดภัย” แปะอยู่ตามรถแทบทุกชนิด การติดแปะสติ๊กเกอร์นี้มีทั้งอยู่ด้านหน้า ด้านหลัง หรือด้านข้าง ตามอัธยาศัยของเจ้าของรถ นับเป็นอีกผลงานการรณรงค์ลดอุบัติเหตุ ซึ่งสามารถเคลื่อนที่ไปได้ทุกแห่ง สะท้อนถึงความตั้งใจที่จะช่วยเตือนใจแก่ผู้ขับขี่ทั้งหลาย ไม่ว่าจะ เป็นเจ้าของรถ หรือผู้ร่วมทาง

“เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสาร ข้อมูล และความรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ เรามีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางหลากหลาย ทั้งทางโทรทัศน์ เสียงตามสาย หอกระจายข่าวในชุมชน อินเทอร์เน็ต รวมถึงจดหมายข่าว วารสารของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”

.....

บุญแจกความสำเร็จ

การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์สร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัยต้องมีความต่อเนื่อง ร่วมสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งต้องมีความหลากหลายในการดำเนินการ ทั้งช่องทางการสื่อสาร รูปแบบและวิธีการ มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาเพื่อดึงดูดและสร้างแรงจูงใจอยู่เสมอ และควรได้ทบทวนและประเมินผลการดำเนินงาน นำไปสู่การกำหนดแนวทางที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

.....

การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

ระยะแรกของการป้องกันและลดอุบัติเหตุ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ในการรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุช่วงปีใหม่ ต่อมาได้กลายเป็นโครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนระดับจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการดำเนินโครงการ เกิดการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกรรมการเพิ่มขึ้น เช่น ตำรวจภูธรจังหวัด สำนักงานขนส่งจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด ทำให้การป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาจราจรได้อย่างแท้จริง

“เทศบาลเมืองโดยฝ่ายงานรักษาความสงบได้รับความไว้วางใจให้เป็นแม่งานเรื่องนี้ ถือว่าเป็นผู้ประสานให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ ชมรมที่ต้องการสนับสนุนกิจกรรม โครงการหรือเข้าร่วมการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุ สามารถติดต่อผ่านทางเทศบาลได้ การมีแกนหลักเช่นนี้ได้แตกกิจกรรม และต่อยอดงานหลากหลาย เช่น การจัดอบรมร่วมกับชมรมเหยื่อเมาแล้วขับ หรือประกันกลางเข้ามาประสานต้องการจัดอบรมเรื่องประกันภัย เรียกว่า เดือนหนึ่งๆ แทบจะไม่ว่างเว้นจากการทำโครงการ ยิ่งทางผู้บริหารให้ไฟเขียวในการทำงาน ทำให้สามารถขยายงาน สร้างเครือข่าย และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้น”

ทิศทางความปลอดภัยในอนาคต

“อยากให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม สร้างความปลอดภัยด้วยตัวเอง” จำลองมองทิศทางอนาคต

สิ่งที่เขาขยายความต่อมานั้นคือความปลอดภัยต้องเริ่มที่ชุมชน เพราะชุมชนแต่ละแห่งแตกต่างกัน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรมต่างกัน ดังนั้นการจัดการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยย่อมแตกต่างกันไปด้วย เป็นไปไม่ได้เลยว่า รูปแบบการจัดการความปลอดภัยแบบใดแบบหนึ่งจะเหมาะสม เพียงพอ และสอดคล้องกับปัจจัย เงื่อนไข และปัญหาภายในของชุมชนนั้น จำเป็นต้องริเริ่มดำเนินการด้วยตัวพวกเขาเอง

“การดำเนินการจากฝ่ายเราไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ประชาชนต้องลุกขึ้นมาทำเอง เวลานั้นเราต้องถอยออกมาเป็นฝ่ายสนับสนุนเขา ไม่ต้องคิดอะไรใหม่แล้ว ให้ประชาชนทำเอง เขาสามารถทำได้ เป็นพี่เลี้ยง ช่วยวิเคราะห์ คຸ້ມหรือไม้กับผลประโยชน์ที่ได้รับ บทบาทเราจะเป็นฝ่ายกลาง คอยประสานงาน ชุมชนอยากทำอันนี้ โดยใช้งบเท่านี้ จะอุดหนุนหรือไม่ ชาวบ้านทำเองได้หรือไม่ ทำได้ให้เขาทำเลย เราจัดเจ้าหน้าที่เขาไปดูแลแนะนำ ถ้าต้องร่วมมือกัน ขอคนของเราไปช่วยดำเนินการ หรือทำไม่ได้ จะต้องใช้เครื่องจักร งบประมาณ ต้องเสนอเทศบาลสนับสนุน อันนี้ก็มาจัดระดับความสามารถของชุมชนกัน”

.....

จากดัชนีตัวชี้วัดความสำเร็จด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความปลอดภัยทางถนนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่กำหนดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนไม่เกิน 6 คน/ปี และเกิดคดีอุบัติเหตุไม่เกิน 9 คดี

ในปี 2550 สามารถบรรลุผลที่มีผู้เสียชีวิต 5 คน และเกิดคดีอุบัติเหตุ 7 คดีเท่านั้น

ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำได้ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องที่จะเป็นไปได้

ซึ่งได้พิสูจน์แล้วจากการดำเนินการสร้างความปลอดภัยของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

แนวทางการสรุปผลงานสำหรับการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ต่อประชาชนทั่วไป

ชื่อ-สกุล นางสาวจิตต์ปภัสตร์ บัตรประโคน

วันเดือนปี 1 เมษายน—30 มิถุนายน 2551

หัวข้อ ชุมชนท้องถิ่นตัวอย่างในการจัดการเรื่องความปลอดภัยทางถนน

ความนำ ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อลดปัญหาอุบัติเหตุ โดยการจัดประกวดการดำเนินการจัดการความปลอดภัยภายใต้โครงการ “ชุมชน ร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ของสภาวิศวกร ได้ชี้ให้เห็นตัวอย่างเรื่องการแก้ปัญหาความปลอดภัยทางถนนที่ชุมชน ท้องถิ่นได้ดำเนินการและสัมฤทธิ์ผลเพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักต่อเรื่องความปลอดภัย และส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกันในการคิดค้นหาทาง แก้ปัญหาในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง

เนื้อความที่เชื่อมโยงการศึกษา ผลการศึกษา และการนำไปใช้ประโยชน์

ชุมชนลาดใต้ เป็นชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งได้ดำเนินการจัดการความปลอดภัยโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างความตระหนักเรื่องความปลอดภัย เช่น การจัดทำป้ายจราจรอย่างง่ายด้วยตนเอง การอาศัยความใกล้ชิดเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกันในการแสดงความห่วงใยเรื่องความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยไม่ต้องใช้กฎหมายบังคับ ยกเว้นกฎเหล็กของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนฐานความสมัครใจและมีเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกัน

ด้านองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาย จ.เชียงราย ได้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบและจัดทำถนนที่คำนึงถึงวิถีชีวิต และประโยชน์ของชุมชนสองข้างทาง จากการจัดทำผ้าป่าสร้างถนนลอดใต้สะพานข้ามแม่น้ำลาว โดยทางอบต. สนับสนุนเงินที่ได้รับจากการประกวดโครงการ “ชุมชน ร่วมใจ สร้างความปลอดภัยทางถนน” ร่วมก่อสร้าง นอกจากนี้ยังนำเอาเรื่อง “ความปลอดภัยบนท้องถนน” ไปบูรณาการกับมิติสุขภาพในลักษณะของสุขภาวะ และจัดงบประมาณเพื่อการดำเนินการเรื่องความปลอดภัยอย่างชัดเจน

เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดดเด่นในเรื่องการจัดฝึกอบรมสร้างความตระหนักและจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย ความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายจราจรแก่กลุ่มคนหลากหลาย เช่น นักเรียน นักศึกษา ผู้ขับขี่รถสกายแลปซึ่งเป็นรถสาธารณะวิ่งบริการในเมือง และหน่วยงาน องค์กร มูลนิธิที่ให้ความช่วยเหลือฉุกเฉิน การสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการจัดให้มีสายตรวจจักรยาน

การประสานงานและการทำงานเป็นภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ โดยการวางแผนและการจัดการความปลอดภัยตั้งอยู่บนฐานข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และมีการตรวจสอบความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง